

Det kgl. Landhusholdningsselskabs Generalfor-
samling den 14de December 1881.

Præsidenten, Professor Jørgensen: Udfaldet af Stemmegivningen til Valg af Præsident har været, at Hans Excellence, Hofjægermester, Greve Danneskjold-Samsøe, Brattingborg, er valgt med 165 af 175 afgivne Stemmer. Hs. Excellence er ikke ubekjendt for Selskabets Medlemmer, da han allerede tidligere er valgt til Medlem af Bestyrelsesraadet, og endnu tidligere, nemlig i 1877, havde han Lejlighed til at vise Selskabet en væsentlig Tjeneste ved i Forening med Etatsraad Tesdorpf og Kammerherre Skeel til Birkelse at rejse til England for at arbejde for, at vort Fædreland kunde beholde Tilladelse til uhindret Kvægindførsel. Han mødte i den Anledning som Vidne for en parlamentarisk Kommission for at besvare de mange dér fremsatte Spørgsmaal og gavnede derved væsentlig vor Sag. Ogsaa senere har Hs. Excellence, om end ikke efter Selskabets Opfordring, været i England for at virke for denne Sag. Ved disse som ved saa mange andre Lejligheder har Greve Danneskjold viist sig som en fædrelandssindet og dygtig Mand, og det er derfor naturligt, at Medlemmernes Opmærksomhed har været henvendt paa ham, da en ny Præsident skulde vælges, hvortil hans elskværdige Personlighed gjør ham saa vel skikket. Idet Taleren lykønsker Greve Danneskjold til den nye Stilling, haaber han, at den vil bringe baade Greven selv og Sel-

skabet Glæde og hans Virksomhed i den bidrage til det danske Agerbrugs Fremme, som han har viist, at han omfatter med stor Interesse.

Naar det kongelige Landhusholdningsselskab nu her skilles fra Hans Excellence, Lehns greve Holstein-Holsteinborg, som siden 1866, altsaa i 15 Aar, har været en af Præsidenterne og er gjenvalgt fire Gange, men nu efter eget Ønske fratræder, tør Taleren vel sige, at det skeer med Beklagelse. Fra Bestyrelsens Side kan Taleren udtale, at Hs. Excellence har været en behagelig Kollega; der har været arbejdet i Samdrægtighed, og der har i de 15 Aar ikke været nogetsomhelst Sammenstød. Hs. Excellence har altid viist den største Interesse for Selskabets Anliggender, har aldrig undslaaet sig for nogen Gjerning, han kunde udføre, og har altid gjort det med Iver og Nidkjerhed. Dertil har han haft et ubestrideligt Talent til at lede Forhandlingerne, hvad ethvert Medlem af dette Selskab vil erkjende og navnlig de, der tillige have overværet de almindelige Landmandsforsamlinger. Den sømmelige Tone og gode Orden, som altid har fundet Sted i dette Selskabs Møder, skyldes i ikke ringe Grad Hs. Excellence, Lehns greve Holsteins Talent som Ordstyrer. Selskabet vil derfor komme til at savne ham mangan Gang, og Taleren holder sig overbevist om, at Medlemmerne ville være enige om at bringe Hs. Excellence Selskabets Tak for hans Virksomhed i dets Tjeneste. (Forsamlingen tilkjendegav sin Tilslutning hertil ved at rejse sig.) —

Til Medlemmer af Bestyrelsesraadet er valgt ved almindelig Stemmegivning: Forpagter Bokelmann med 170 St., Kammerherre, Baron Berner-Schilden-Holsten med 168 St., Etatsraad Valentiner med 166 St., Proprietær Heide med 165 St., Kammerraad Andersen med 163 St., Hofjægermester Vind med 79 St. De fem førstnævnte ere gjenvalgte, og den sidste er valgt i Stedet for Etatsraad Hofman (Bang), som ikke ønskede at modtage Gjenvalg. Af Landboforeningerne er valgt til Bestyrelsesraadet for: Ringkjøbing Amt: Landinspektør Kirk, Holmegaard; Vejle Amt: Proprietær, Lieutenant Eckardt, Ørumgaard; Maribo Amt:

Kammerjunker Rosen, Christianssæde; Sorø Amt: Godsejer P. de Neergaard, Førsløvgaard, og Hjørring Amt: Proprietær J. K. Winde, Gl. Burholdt.

Det sidstnævnte Amt foretog ikke noget Valg ifjor, og Proprietær Windes Valg vil altsaa kun gjælde for to Aar. Fra Ribe Amt er der ikke modtaget Meddelelse om noget der foregaaet Valg, og fra Præstø Amt har man erholdt Underretning om, at der ikke endnu er foregaaet noget Valg, begrundet i Forpagter Thalbitzers Sygdom, men at et saadant vil foregaa i Januar Maaned.

Til Revisor er valgt Etatsraad Koch med 163 St. og til Medlem af Bestyrelsen for »Fond til Landmænds Uddannelse« Kammerherre Sehested, Broholm, med 156 St.

Bestyrelsesraadet har gjenvalgt Docent Fjord til Medlem af Bogudvalget og Kammerjunker Rosen til Medlem af Belønningsudvalget samt valgt Forpagter Langkilde paa Kjørup til Medlem af sidstnævnte Udvalg i Stedet for Etatsraad Hofman (Bang).

Selskabet talte ved Aarets Begyndelse 932 Medlemmer; i Juni tiltraadte 26 og i December 27; men i Aarets Løb udtraadte eller døde 30, saa at Selskabets Medlemstal er 955.

Det foregaaende Aars Regnskab fremlagdes med den af Bestyrelsesraadet givne Decharge.

Selskabets Konsulent i Husdyrbrug, Dyrslæge Jessen, af lagde derpaa følgende Beretning om sin Virksomhed: I det forløbne Aar har Konsulenten havt sin Opmærksomhed henvendt paa to Punkter, nemlig paa Transportforholdene paa de jydsk Baner og Exportforholdene til Udlandet, og dernæst paa Sikringsmidler mod smitsomme Sygdomme. Hvad Transportforholdene paa de jydsk-fyenske Baner angaaer, da have disse, som det fremgaaer af Aarsberetningen, været gjorte til Gjenstand for en Undersøgelse efter Anmodning fra den jydsk Fællesforening og Thylands landøkonomiske Selskab i Jylland til det kongelige Landhusholdnings-selskab om at tage denne Sag i sin Haand. Disse Undersøgelser førte til en udførlig Beretning om Taxtforholdene paa de jydsk Baner og Fragterne paa Dampskibene til Udlandet, og Beretnin-

gen, som er Selskabets ærede Medlemmer bekendt, blev omdelt til Rigsdagens Medlemmer og var Gjenstand for Forhandling dér. Resultatet blev, at der i afvigte Efteraar udkom en ny Taxt for de jydsk-fyenske Statsbaner, som imidlertid ikke fyldestgjør de Forhaabninger, man har gjort sig, eller de Ønsker, som ere fremkomne, navnlig fra jydsk Landmænd, idet Taxterne ikke ere blevne nedsatte. Man har gennemgaaende faaet en Del større eller mindre Forhøjelser for hele Jyllands Vedkommende, og Taxterne ere kun nedsatte for en enkelt Strækning, nemlig paa Vest- og Østbanen til Esbjerg og de fyenske Stationer til Esbjerg. Dermed er denne Sag altsaa foreløbig afgjort, men naar Landmændene i Jylland nu til Foraaret skulle afsende deres Kreaturer og da faa med de høje Taxter at gjøre, ville de næppe være tilfredse med det Resultat, der er fremkommet.

Den anden Sag, som Selskabet havde overdraget Konsulenten, var angaaende Sikringsmidler mod smitsomme Sygdomme, hvilken Sag var fremkaldt ved en Indstilling til Selskabet fra Fyens Stifts patriotiske Selskab paa Grund af den ondartede Lungesyges Udbredelse paa Fyen. Selskabet gjorde en Indstilling til Ministeriet og anbefalede forskellige Sikringsforanstaltninger, nemlig for det første dem, som Selskabet anbefalede i 1877 for at sikre Importen i England, og dernæst Ansættelsen af Embedsdyrlæger hele Landet over. Hvad dette sidste Punkt angaaer, da har Ministeriet paa det forelagte Finantslovsforslag foreslaaet bevilget 17,000 Kr. til Ansættelsen af Amtsdylæger, saa det synes, at denne Sag er i en ret tilfredsstillende Gænge.

Hvad Mejeribødkerlæringer angaaer, da var der ved Begyndelsen af 1881 10; i Aarets Løb antoges 5, hvorimod 3 afgik med Lærebrev og 1 udtraadte i Utide. Antallet er altsaa for Tiden 11. Ved Inspektør Buus's Undersøgelse af disse Lærlinges Dagbøger har det viist sig, at der er en uforholdsmæssig Uoverensstemmelse mellem de Evner og den Forberedelse, hvormed de møde, og de Fordringer, Kreaturerne Pleje stiller til dem, hvorfor Præsidiet har nedsat et Udvalg, bestaaende af Inspektør Buus, Professor Segelcke og Husdyrbrugskonsulenten til at tage denne Sag under Over-

vejelse og fremkomme med en Betænkning. — En Sag, som Selskabet ogsaa har havt med at gjøre, er Præmiering af fremragende Husdyrbrug og Faarehold paa Fyen. Herover er ogsaa afgivet en Beretning af Konsulenten; den findes trykt i Aarsberetningen. — Endnu skal Taleren kun berøre, at han formedelst Sygdom har været forhindret fra at arbejde hele sidste Vinter. Tiden fra November til Maj tilbragte han i Syden, rejste derpaa op i Frankrig, hvor han studerede Hestavlens, navnlig hvad Percheronhesten angaaer, og vendte tilbage hertil i Begyndelsen af Juli og optog da sin Virksomhed igjen i Selskabets Tjeneste.

Fra Lærer P. Nielsen i Ørslev var indsendt følgende Beretning om hans Virksomhed: »I det forløbne Aar har jeg holdt Foredrag om Ukrudsplanter og Græsmarker i 10 Landboforeninger, hvoraf 6 paa Sjælland. — Forespørgsler vedrørende forskellige landøkonomiske Æmner ere indkomne og besvarede i samme Omfang som de foregaaende Aar. — Dyrkning af Foderplanter er foretagen i lidt større Udstrækning end tidligere, idet vi nu ogsaa have paabegyndt Forsøg med tyn-dere og tættere Udsæd, og da et større Antal Forsøgsstykker med Rødkløver (udlagte i 1880) mislykkedes, have vi benyttet Lejligheden til at anstille Eftersaaningsforsøg i ikke ringe Udstrækning for at indvinde Erfaring om, til hvilken Tid og med hvilke Arter de mislykkede Græsmarker helst maa eftersaaes. — Som omtalt i sidste Beretning paabegyndtes i Efteraaret 1880 en Forsøgsrække med 3 Varieteter af Rug, mere eller mindre skarpt sorterede, ligesom der ved samme Forsøg saaedes usorterede Prøver tilligemed »Frarensning« og »Frablæsning«. Disse Forsøg have givet interessante Resultater og ere derfor gjentagne i endnu større Omfang. I Efteraaret 1881 er saaledes udsaaet 32 Prøver, omhyggelig sorterede paa Haandsoldene Nr. 7—11, saa at en Del Prøver kun indeholde de allerstørste Korn, medens andre Prøver — sorterede gennem samtlige Sold til Nr. 11 — kun indeholde de allermindste Korn. Ved Siden af disse er saadet Prøver, sorterede paa Maskine, samt usorterede Prøver tilligemed Frarensning og Frablæsning. — Endvidere have vi iaar ved

Dyrkningsforsøg forsøgt at give Bidrag til Belysning af Maltbygspørgsmaalet. I denne Anledning er der dyrket 12 Prøver af toradet Byg fra Steder, som levere fint Maltbyg, f. Ex Skotland, Elsass, Saaleegnen, Frihedslund ved Tissø og Frederiksdal ved Nakskov. Flere af disse Prøver ere dyrkede paa forskjellig Jordbund, snart paa gjødet, snart paa ugjødet Jord, ligesom Jordbunden er undergivet forskjellig Behandling. Flere Prøver bleve delvis udsaaede i Efteraaret 1880. Samtlige Prøver udsaaedes desuden om Foraaret til forskjellig Tid og efter forskjellig Forfrugt, dels radsaaet og dels bredsaaet, ligesom de bleve indhøstede paa forskjelligt Modenhedstrin og ved forskjellig Høstmaade. Vi vente derfor ved disse Forsøg at faa flere Punkter Maltbygspørgsmaalet vedrørende opklarede. — Foruden ovennævnte er anstillet Forsøg med 9 Varieteter af Rug, Byg og Havre, modtagne fra en Frøkulturstation i Bøhmen.

Om Selskabets almindelige Virksomhed i det forløbne Aar aflagdes derpaa følgende Beretning af

Sekretæren. Selskabet har ladet trykke 4500 Expl. af Selskabets Aarsberetning for 1880; 1600 Expl. af Forpagter Bokelmanns Foredrag om Dyrkning af Huslodder; 1500 Expl. af Konsulent Jessens Beretning om Kvægtrafikken i Ind- og Udlandet; endvidere er trykt og omdelt til Medlemmerne den af Dyr læge Jessen afgivne Rejseberetning om Hesteavl i England og Frankrig. Desuden er anskaffet en Del Bøger til Uddeling. Ialt er uddelt Boggaver til 8 Sognebibliotheker siden den 1ste April og desuden til Vejle Amts Vesteregns Landboforening (bestemt til Uddeling som Præmier ved en i Foraaret afholdt Husflidsudstilling), Selskabets Læringer og nogle islandske Agronomer; endvidere er der sendt Bøger til Rigsdagens Bogsamling og til forskjellige udenlandske Selskaber.

I Selskabet har der i Aarets Løb været afholdt 11 Møder.

Hvad Mælkeriets Fremme angaaer, da er der paa Forslag af Professor Segelcke foretaget en Analyse i Steins kemiske Laboratorium af 4 Skummetmælksoste. Analysen

tilligemed den af Professor Segelcke afgivne Betænkning findes optagen i Selskabets Aarsberetning (Side 64).

Foreningen til Kulturplanternes Forbedring har erholdt 300 Kr. i direkte Understøttelse fra Selskabet, og dette har tillige givet Foreningen Anvisning paa de 1000 Kr. aarlig i 3 Aar, som det Classenske Fideikommis har stillet til Selskabets Raadighed for at fremme det Formaal, som Foreningen for Kulturplanternes Forbedring har sat sig. Foreningen har i det forløbne Aar udgivet en udførlig Beretning (Nr. 2) om Landbrugets Kulturplanter og om sin Virksomhed i Aarene 1879—80, hvoraf Selskabet har anskaffet en Del Exemplarer. — Endvidere skal nævnes, at Selskabet gennem Indenrigsministeriet har modtaget et Tilbud fra en Hr. Rambousck i Bøhmen om at sende Frø af Landbrugsplanter til Forsøgsdyrkning, og at Selskabet overdrog dette Tilbud til Lærer Nielsen, Gartner Wendt og Markfrøkontoret, der have erholdt saadant Frø og udtalt deres Tak derfor. — Redaktør Frederiksen og Laboratoriebestyrer Grønlund have erholdt henholdsvis 300 Kr. og 600 Kr. til deres Forsøg i indeværende Sommer angaaende Dyrkningens Indflydelse paa Byggets Værdi som Maltvare.

I Aarets Løb er uddelt følgende Rejseunderstøttelser: Landbrugskandidat C. F. Hane-Schmidt til en Rejse i Hannover og Belgien, 500 Kr. Lærer, Landbrugskandidat S. P. Petersen, Greisdal, til en Rejse i Forsommeren til nogle af Landets bedste Gaarde, 300 Kr. Docent Carl Hansen til en Rejse i Indlandet for at blive kjendt med de gartneriske Forhold, 300 Kr. Forstander A. Jørgensen, Høng, til en Rejse paa Sjælland for at blive kjendt med veldrevne Huslodder m. m., 100 Kr. Lærer, Landbrugskandidat Hans Espersen, Kjøng, til en landøkonomisk Rejse i Hannover, Brunsvig og Sachsen, 300 Kr. Smedesvend P. F. H. Petersen, Kjøbenhavn, til et Ophold i London for at uddanne sig i Beslagkunsten, 200 Kr. Cand. phil. Ph. Weilbach til en meteorologisk Rejse i England, Frankrig og Tyskland og eventuelt til en Rejse til Upsala for dersteds at studere Skyformer, 300 Kr. Havebrugskandidat J. J. Mor-

tensen, Vinding, til en Rejse i Danmark for at samle Oplysninger om Frugttrædyrkingen og til at besøge Landbrugsmødet i Malmø, 200 Kr. Dyrslæge Caspersen, Tranekjær, til en Rejse til Husdyrstillingen i Hannover og til Landbrugsmødet i Malmø, 250 Kr. Lærer, Landbrugskandidat R. J. Petersen-Børup til en Rejse til Landbrugsudstillingen i Hannover og til de nordtyske Marskegne samt Friesland og Groeningen for at blive kjendt med det derværende Kvæg, 500 Kr. Dyrslæge L. V. Oppermann til at overvære den alm. Landbrugsudstilling og det internationale Dyrskue i Hannover, 200 Kr. Korpsdyrslæge Westring til en Rejse til Udlandet for at studere Forhold i Forbindelse med Lungesygen, 400 Kr.

Hvad Lærlingeinstitutionen angaaer, da er det, som angaaer Mejeribødkerlæringer, allerede omtalt af Husdyrbrugskonsulenten. Af Landvæsenslæringer var der ved Aarets Begyndelse 146; til Maj antoges 28 og til November 13; dimitterede med Lærebrev bleve imidlertid 48; 15 fratraadte i Utide, og 1 døde, saa at Antallet for Tiden er 123. Tilgangen af Landvæsenslæringer, har altsaa i den senere Tid været noget i Aftagende, rimeligvis begrundet i de mange private Læresteder, som nu tilbyde sig.

Af Hædersbelønninger er der i Aarets Løb uddelt en Del, væsentlig begrundet i, at der var hengaaet $1\frac{1}{2}$ Aar, i hvilken Tid ingen saadanne bleve uddelte, som Følge af, at Selskabets ældre Sølvbægre skulde ombyttes med nye, til hvilke Professor Peters har leveret Tegning. Foruden de i Aarsberetningen (Side 173 ff.) nævnte Hædersbelønninger er der endvidere tilkjendt Husmand Mads Kristian Laursen af Hammer Sogn, Aarhus Amt, det 5te Sølvbæger og Forpagter Rasmussen paa Grønholt, Randers Amt, ligeledes det 5te Sølvbæger.

Fra Fællesforeningen af jyske Landboforeninger modtog Selskabet ifjor Efteraar en Anmodning om at støtte en Henvendelse til Regjeringen om, at Statens Tilskud til Præmier for Huslodders Dyrkning fordeles efter den i enhver Kreds tilstedeværende Trang, og ikke efter hvad de forskjel-

lige Landboforeninger selv kunne tilskyde, samt at der tilstilles Bedømmelseskomiteerne Skemaer, der give en udførlig og ensartet Redegjørelse for Præmieringen. Selskabet anbefalede dette Forslag til Regjeringen og modtog dennes Svar om, at den vel ikke helt kunde anerkjende de rejste Betæneligheder, men at den dog vilde være villig til at modtage og prøve eventuelle Forslag saavel angaaende en anden Fordelingsmaade som angaaende Indholdet af hensigtsmæssige Skemaer til Indberetningerne og Præmieringen. Ved at meddele Fællesforeningen dette Svar, udbad Selskabet sig dennes Udtalelse, om den selv agtede at udarbejde Forslag i den angivne Retning. Herpaa har Selskabet modtaget Meddelelse om, at Fællesforeningen indtil videre udsætter at tage Bestemmelse om at foreslaa en anden Fordelingsmaade, men at den henstiller til Landboforeningerne at benytte en i Forslag bragt Anmeldelsesplan. Dette Svar er imidlertid først indkommet for et Par Dage siden, og Præsidiat har endnu ikke taget Beslutning om, hvilke yderligere Skridt der maatte findes Anledning til i saa Henseende.

Proprietær Heide har været Medlem af det Udvalg, som af Fællesforeningen har været nedsat til at behandle denne Sag, og han kan ikke sige andet, end at det var ønskeligt, at der virkelig kunde ske en Forandring med Hensyn til den Maade, hvorpaa Præmieringen af Huslodder foregaaer, thi der er stor Forskjel derpaa i de forskjellige Dele af Landet. Forpagter Bokelmann har viist Taleren den rette Vej, hvad denne Sag angaaer, og han har derfor ogsaa i Horsens Landbrugsforening stillet Forslag om og faaet det vedtaget, at man i Stedet for som før aarlig at vælge et Udvalg til at besigtige og bedømme Huslodderne, vælger Mænd herredsvise, som frivillig tilbyde sig at vedblive at fungere i fire Aar. Naar disse Mænd have den rette Interesse for Sagen, vil det, at de besigtige Husmandslodderne et Par Gange om Aaret og samtale med Husmændene om den Maade, hvorpaa der bør gaaes frem, være til langt større Gavn for Husmændene end Præmierne. Taleren har hørt, at man enkelte Steder har brugt en ganske nem Maade for at faa Præmieringen be-

sørget; man har nemlig lejet en Mand til at rejse rundt og præmiere Huslodderne. Noget lignende skal for Resten ogsaa være Tilfældet med den Præmiering, som Haveselskabet foretager. Denne Bemærkning fremkaldte et Ordskitte mellem Taleren, Forp. Bokelmann og Redaktør Frederiksen, hvilken sidste, som Medlem af Haveselskabets Bestyrelse og som den, der deraf har med denne Sag at gjøre, udtalte, at det kgl. Haveselskab netop søger at faa denne Sag vel ordnet ved at faa Landboforeningernes Udvalg til at arbejde sammen med sig, og at det endog søger at faa en Konsulentvirksomhed i Gang paa dette Omraade. Rigtignok staar der kun smaa Midler til Raadighed, men det er dog lykkedes i adskillige Amter.

Sekretæren meddelte derefter Oplysninger om Virksomheden med Hensyn til Færøerne, Island og Grønland. Bjørn Bjørnson havde Understøttelse sidste Vinter (50 Kr. maanedlig i 4 Maaneder) til Rejser i og Ophold her i Landet for at blive kjendt med Mejeridrift. Sigurdbjørg Nielsen har havt en Understøttelse af 100 Kr. til Uddannelse her i Landet i Husholdning og Mejeri. Fra Færøerne er modtaget Beretning om den dér opsparede Kapitals Anvendelse. Fra Direktoratet for den grønlandske Handel, der i Følge Selskabets Anmodning foranstalter det Hansenske Legat uddelt som Flidsbelønninger o. s. v. gennem de to Inspektorer i Grønland, er modtaget en Beretning.

Selskabet har været repræsenteret ved det »15de svenske Landbrugsmøde« i Malmø af en af dets Præsidenter, Professor Jørgensen, og ved det »8de finske Landbrugsmøde« i Åbo af Professor Segelcke. De landboindustrielle Udstillinger i Industriforeningen har Selskabet understøttet med 500 Kr. og en om disse Udstillinger modtagen Beretning findes i Aarsberetningen (Side 124).

Som meddelt paa forrige Generalforsamling har Selskabet paa Foranledning af den jydsk Fællesforening henvendt sig til Indenrigsministeriet om og ogsaa erholdt Udenrigsministeriets Medvirkning til fra Gesandtskaberne og Konsulaterne i Udlandet at faa Meddelelser om de landøkonomiske Forhold i Udlandet. Det er første Aar, at man har modtaget

saadanne Meddelelser og Beretninger, og de ere komne tilstede i overordentlig stor Mængde; man kan vistnok ikke vente at modtage saa meget i de følgende Aar. De modtagne Sager omfatte Beretninger, statistiske Arbejder, Kataloger og lignende fra de vigtigste agerdyrkende Lande; nogle af disse ere offentliggjorte i »Tidsskrift for Landøkonomi« og i »Ugeskrift for Landmænd«; men den største Del deraf, der bestaaer af trykte Bøger, Tidsskrifter og lignende, har vel sin store Betydning for et Landbrugsarkiv og som Kildeskrifter for Nationaløkonomer, der i særlige Afhandlinger ville behandle vedkommende Landbrugsforhold, men egner sig derimod ikke til en umiddelbar Oversættelse eller fragmentarisk Gjengivelse.

Hvad agrikulturkemiske Arbejder angaaer, da ere de af Laboratoriebestyrer Stein ifjor Sommer paa Selskabets Opfordring paabegyndte Analyser af nogle her i Landet i 1880 forhandlede Gjødnings- og Foderstoffer tilendebagte, og i Aarsberetningen findes en af Hr. Stein derom afgiven Beretning offentliggjort. I Aarsberetningen findes ogsaa optagen en Analyse af Drænvand. Endelig har Assistent C. F. A. Tuxen ved den kgl. Vet.- & Landbohøjskoles kemiske Laboratorium erholdt 300 Kr. som Understøttelse til sine agrikulturkemiske og fysiske Arbejder. /0

I det udtørrede Kolindsund er der paabegyndt nogle Jordbundsundersøgelser. Da dér nemlig findes bestemt paaviselige Saltvands- og Ferskvands-Dyndannelser lejrede umiddelbart op til hinanden, og Floraen ved Tørlægningen viste sig forskjellig paa disse, anmodede Selskabet allerede for et Par Aar siden Lærer Christensen-Hygum i Ugelbølle, som er en anerkjendt Botaniker, om at undersøge Floraen. Paa Foranledning af Inspektør Lunøe har Selskabet iaar givet denne Undersøgelse et videre Omfang og anmodet Inspektør Feilberg om i Forbindelse med Cand. mag. Samsøe Lund og Inspektør Lunøe at foretage en Undersøgelse af de to Dyndarter i Kolindsund i geologisk, kemisk, botanisk og landøkonomisk Henseende, og paa Hr. Feilbergs Anmodning bistod endvidere Professor Johnstrup dem ved den Under-

søgelse, der foretoges i August d. A. Endnu er ingen Beretning modtagen herom. Der er stillet 300 Kr. til Raadighed for Undersøgelserne i det angivne Øjemed.

Endelig skal omtales, hvorledes det stiller sig med Thomas Sørensens Vindgravemaskine. Efter Ministeriets Ønske har Selskabet overtaget Tilsynet med Anvendelsen af de af Bevillingsmyndigheden bevilgede 4000 Kr. til Fuldstændiggjørelse af den Vindgravemaskine, som den nævnte Mand har konstrueret. Selskabet anmodede — det er meddelt i Aarsberetningen — en Landmand og en Tekniker om at være de stedlige Raadgivere for Thomas Sørensen baade hvad Konstruktionen og Forvaltningen af Pengene angaaer, men Sagen er, saa vidt man kan se, ikke bragt synderlig fremad. Hvorvidt den hele Konstruktion vil faa nogen praktisk Betydning, vil helt og holdent bero paa, om det er muligt at tilvejebringe en Vindmotor til at drive selve Ploven. En saadan er bestilt hos Møllebygger Mikkelsen i Aarhus, og der er fra Selskabets Side et Par Gange forespurgt om, hvilket Resultat han er kommen til; men Svarene have hidtil været, at han endnu ikke er naaet til noget bestemt Resultat. Fra Thomas Sørensen har Selskabet derimod faaet en ny Anmodning om at anbefale et Andragende om en yderligere Understøttelse af 2000 Kr. Herpaa har Selskabet imidlertid ikke kunnet indlade sig. Der maa først have Vished for, at det vil være muligt at tilvejebringe en tilstrækkelig kraftig Vindmotor; thi derpaa synes Sagens praktiske Realisation at komme til at bero.

Derpaa forelagde Præsidiets følgende nye Foranstaltninger, der efter Forhandlingen med Bestyrelsesraadet agtes iværksatte i det kommende Aar.

Præsidenten. Som allerede bekjendt ønsker Selskabet en Konsulent i Plantekultur og en Konsulent i Agrikulturkemi; men Selskabets Midler ere ikke tilstrækkelige til at lønne disse Mænd, som det er nødvendigt, og Selskabet har derfor henvendt sig til Regjeringen med Anmodning om, at Statskassen vil tilskyde den til disse Konsulenters Lønning nødvendige Sum. Saafremt der nu af Statskassen ydes et Bidrag af 2000 Kr. til en Konsulent i Plantekultur

og 3000 Kr. til en Konsulent i Agrikulturkemi, er det Meningen, at Skolelærer P. Nielsen vedblivende skal fungere som Konsulent i Plantekultur, og Laboratoriebestyrer Stein ansættes som Konsulent i Agrikulturkemi; begge disse Mænd maa siges at være selvkaldede til at indtage disse Stillinger.

Selskabets Medlemmer have vistnok alle med Beklagelse erfaret, at dansk Frøkontrol har ophørt med sin Virksomhed fra den 1ste Juli d. A. Bestyrelsen har havt sin Opmærksomhed henvendt paa at faa den til at optage sin Virksomhed igjen, og man vil paa det forelagte Budget se, at der fra Bestyrelsens Side stilles Forslag om, at der stilles en Sum til Frøkontrollens Raadighed, for at den kan blive støttet. I Bestyrelsesraadet har der været ydret stor Deltagelse for Frøkontrollen, og det nedsatte, for at de herhenhørende Forhold kunde blive tagne under Overvejelse, et af fem Medlemmer bestaaende Udvalg, hvortil valgtes de Herrer Inspektør Buus, Forpagter Bokelmann, Jægermester J. Friis, Etatsraad Hofmann (Bang) og Godsejer Holm. Dette Udvalg var i Begyndelsen af November Maaned samlet i Aarhus og i December i Odense og har i de allersidste Dage afgivet til Selskabet en Betænkning, hvis Indhold endnu ikke er Bestyrelsen fuldstændig bekendt, men fuldstændig Enighed i Udvalget er ikke tilvejebragt.

Jægermester J. Friis skal kun udtale, at Udvalget er fuldstændig enigt om, at Markfrøkontrollen for enhver Pris maa støttes. Det er en Velfærdssag for det danske Landbrug, at den ikke standses, efter at den har virket saa fyldestgørende, ligesom det ogsaa vilde være mindre heldigt, om de store Ofre, der ere gjorte af en privat Mand, skulde være spildte, og Udvalget har derfor foreslaaet i sin Indstilling, at der anvendes saa betydelige Midler til Støtte for Frøkontrollen, at det bliver nødvendigt at ansøge om Statens Hjælp. Uenigheden i Udvalget drejer sig kun om, hvorvidt Understøttelsen til Frøkontrollen skal være direkte eller indirekte.

Præsidenten. Det er glædeligt, at der for saa vidt er bragt Enighed tilveje i Udvalget, eftersom der ikke altid har været saadan Enighed tilstede i Bestyrelsesraadet, naar

der har været Tale om at forhøje Bidraget til Foreningen for Kulturplanternes Fremme. Efter at derpaa

Jægermester J. Friis havde bemærket, at saadant maatte have været Tilfældet i Møder, i hvilke han ikke havde været tilstede, udtalte

Proprietær Heide, at han maatte forvare sig imod den af Præsidenten sidst gjorde Bemærkning. Hvad Sagen angaaende Frøkontrollen angik, da havde han den Fornøjelse at være kjendt med den af Udvalget gjorte Indstilling, som han kunde fuldstændig tiltræde. Taleren troer slet ikke, at vi staa overfor en sikker Fremtid, og der er derfor, skjøndt vi ere komne overordentlig vidt med vor Mejeridrift, ja saa vidt, at den vel kan siges at staa højest i hele Verden, og derfor, saa længe det varer, kan bære Agerbruget, al Grund til, at vi arbejde videre hen til at faa den her paa Tale værende Virksomhed saa komplet som mulig. For sit Vedkommende nærer Taleren ingen Tvivl om, at Rigsdagen vil bevilge de hertil fornødne Beløb; den har været saa medgjørlig lige over for Spørgsmaalet om Mejeridriften, og det vil derfor være vanskeligt at indse nogen Grund til, at den skulde nægte sin Medvirkning lige over for dette Spørgsmaal.

Præsidenten troede ikke, at man altfor stærkt skulde prise den høje Stilling, vi indtage med Hensyn til Mejeridriften, for at man ikke skulde komme paa den Tro, at man nu kunde standse med Fremskridt, tværtimod, der er den allerbedste Grund til at arbejde videre frem af al Iver. Naar man seer hen til, hvor faa Procent af det Smør, der tilvirkes, der er, som det bør være, og hvor mange Procent der endnu lade meget tilbage at ønske, maa man i al Beskedenhed sige, at Forholdet ikke er, som det skulde være. Man maa naturligvis ikke opfatte Talerens Ord, som om han vilde modsige, at der er skeet store Fremskridt; men ved at se tilbage paa den Tid, da Holsterne talte om deres Mejeridrift, kan han ikke nægte, at det vilde være uheldigt, om vi skulde komme i et lignende Tilfælde som de og tro, at vi nu vare naaede til et stort Maal. Professor Segelcke og de fleste ledende Mejerimænd ville sikkert kunne sige os, hvor meget der endnu staaer tilbage at gjøre i den Retning.

Jægermester J. Friis maatte slutte sig til Professor Jørgensen. Forslaget paa Finantsloven om Oprettelsen af en Forsøgsstation for Mejerivæsenet viser jo netop, at man erkjender, at der endnu er meget tilbage at gjøre.

Proprietær Heide syntes, at man alligevel godt kunde sige, at vi staa højt i Øjeblikket, thi dermed er jo ikke givet, at vi ikke skulde stræbe efter Fremskridt. —

Præsidenten. Danmarks Hvedeavl maa siges at være et af Dagens brændende Spørgsmaal. Sagen er først bragt frem i Præsidiets af Etatsraad Tesdorpf, og senere har Møller Weis i Aarhus rettet en indtrængende Opfordring til Selskabet om at tage sig af Hvedespørgsmaalet. Præsidiets har behandlet denne Sag saaledes, at det først rettede en Anmodning til »dansk Frøkontrol« om at undersøge forskellige Hvedesorter fra forskjellige Dele af Landet. Denne Anmodning blev imidlertid ikke efterkommen, idet Hr. Møller-Holst meddelte Selskabet, at »Frøkontrollen« i alt Fald foreløbig maatte undslaa sig for at overtage dette Hverv, eftersom den havde ophørt at virke siden 1 Juli d. A. Dernæst anmodedes Møller Weis om at indlede en Diskussion angaaende denne Sag i et af Selskabets Møder, men han bad sig fritaget derfor, og man henvendte sig da til Hr. Møller Bay i Nakskov, og han har nu paataget sig dette Hverv. Efter at denne Diskussion har fundet Sted, vil man se, hvad der siden er at gjøre med Hensyn til denne Sag. Det er Tanken at faa fremkaldt dels rent videnskabelige, nemlig fysiologiske og kemiske især Glutenundersøgelser, dels Dyrkningsforsøg i forskellig Retning, og navnlig vil man stræbe hen til at se, om det ikke skulde være muligt ad Plantekulturens Vej at skaffe Hvederter frem, som kunne egne sig til Dyrkning her i Danmark. Heldigt er det ogsaa, at der findes Møllere, som ere villige til at yde deres Medvirkning til Spørgsmaalets Løsning. At det er muligt at skaffe saadanne Hvedesorter, som nævnt, tilveje, har man jo seet i England, hvor Squarehead Hveden er et Exempel paa, hvad der kan naaes ved udholdende Arbejde og konsekvent Fremgangsmaade i en forholdsvis kort Tid. Naar man ikke har faaet tilfredsstillende

Resultater med Hensyn til Kvaliteten, er det maaske noget, der kan ligge i Forhold, man ikke er Herre over, f. Ex. i Jordbundsforholdene. Overhoved er det noget mistænkeligt, at de bedste Hvedesorter komme fra Sibirien, Polen og Amerika, altsaa fra Steder, hvor Jordens Kultur staaer lavt. Der er imidlertid som bekjendt udrettet ikke saa lidt ad videnskabelig Vej med Hensyn til Maltbyg, og det er derfor muligt, at det ogsaa kan ske her paa dette Omraade. Der har for Resten ogsaa været talt om at faa Spørgsmaalet besvaret ved Udsættelsen af en Prisopgave, men da der ikke foreligger forberedende Skridt med Hensyn til denne Sag, vil det ikke føre til andet end til at opmuntre Folk til at samle noget sammen, hvoraf der dog ikke kan fremgaa noget Resultat.

Som bekjendt skal den 15de danske Landmandsforsamling afholdes i Aalborg i 1883, og for at træffe Bestemmelser med Hensyn til Ordningen heraf, vil der til næste Sommer af det kgl. Landhusholdningsselskab blive foranstaltet afholdt et Delegeretmøde, paa hvilket ogsaa et Forslag fra Redskabsdommerne ved Landmandsforsamlingen i Svendborg om Arbejdsprøver med Saamaskiner vil komme under Forhandling.

Derpaa fremlagdes følgende Forslag til Budget for Regnskabsaaret fra $\frac{1}{4}$ 1882 til $\frac{3}{4}$ 1883.

Indtægt.

Konto.	Forventet Kassebeholdning $\frac{1}{4}$ 1882	6103 Kr.
	A. Medlemskontingenter	18720 -
	B. Renter af Selskabets Aktiver	11872 -
	C. Statskassens Tilskud	3200 -
	D. Etatsraad Schous Legat	200 -
	E. Forskjellige Indtægter, navnlig Salg af Bøger	405 -
		40500 Kr.

Konto.

Udgift.

1.	Udarbejdelse og Trykning af landøkonomiske Skrifter	3000 Kr.
2.	Anskaffelse af landøkonomiske og naturvidenskabelige Skrifter til Uddeling	8000 -
	At Overføre	11000 Kr.

	Overført . . .	11000	Kr.
3.	Selskabets Foredrags- og Diskussionsmøder	500	-
4.	Landøkonomiske Foredrag	200	-
5.	Mælkeriproduktionens Fremme	1500	-
6.	Husdyravlens Fremme	3000	-
7.	Plantekulturens Fremme	2000	-
8.	Rejseunderstøttelser	3500	-
9.	Selskabets Lærlinger	800	-
10.	Hædersbelønninger for Landboflid	200	-
11.	Landbrugets Binæringer	400	-
12.	Færøerne, Island og Grønland	1200	-
13.	Udstillinger	2500	-
14.	Dræningens Fremme	400	-
15.	Forsøg: a, Kemiske Analyser o. lg. . . .	1000	-
	b, Arbejder for Kulturplanternes		
	Udvikling	2000	-
16.	Lønninger og Enkeunderstøttelser	4180	-
17.	Regnskabsføring	1100	-
18.	Fragt og Porto	600	-
19.	Kontorudgifter, Inventarium, Bekjendtgjø-		
	relser, Brændsel o. s. v.	1100	-
		<u>37180</u>	Kr.
	Indtægt . . .	40500	-
	Forventet Kassebeholdning ³¹ / ₃ 1883 . . .	3330	Kr.

Anm. Under Forudsætning af, at der af Statskassen erholdes et Bidrag af 2000 Kr. til en Konsulent i Plantekultur og 3000 Kr. til en Konsulent i Agrikulturkemi, foreslaaes følgende Ændringer i ovenstaaende Budget: Konto 7 forhøjes med 500 Kroner; paa en ny Konto foran Konto 8: Agrikulturkemisk Virksomhed, bevilges 3000 Kr. og til Hvede- og Bygundersøgelser anvendes 2000 Kr., i Stedet for at der ellers kun kan anvendes 1000 Kr. Indtægten vil da blive 45500 Kr., Udgiften 41680 Kr., og Kassebeholdningen 3820 Kr.

Kammerraad Andersen forespurgte, om det ikke var rigtigst at lade Konto 14 udgaa.

Sekretæren: Af denne Konto var Udgiften til de i Aarsberetningen omtalte Analyser af Drænvand afholdt.

Docent Fjord spurgte, om de 1000 Kr., der ere opførte som Honorar til Lærer P. Nielsen, foruden 500 Kr. til Rejsseudgifter og 500 Kr. til en Hjælpelærer, ere bestemte til Afholdelsen af hans Forsøg, der lægge Beslag paa hele hans Skolelod og tildels berøve ham Indtægten af denne, thi i saa Fald kunde det dog næppe kaldes Honorar, tilmed da han ikke vil kunne holde en Hjælpelærer for 500 Kr. om Aaret.

Sekretæren: De 1000 Kr. ere i Budgetforslaget opførte som: »Honorar for hans Undersøgelser af Græsmarker, Dyrkning af Foderurter og Udryddelse af Ukrudsarter«, og denne Betegnelse udtrykker altsaa den stillede Opgave; af Forsøgene paa hans Skolelod vilde derfor i hvert Fald kun kunne være Tale om at godtgjøre de Forsøg, der vedrøre den stillede Opgave. Disse indtage imidlertid ingenlunde hele Skoleloden, og om end Benyttelsen af Jorden til Forsøg altid er forbunden med nogle Tab, er den dog sikkert betydelig mindre end af Hr. Fjord antydet. Dog skal det villig indrømmes, ja udtrykkelig fremhæves med Hensyn til Lærer Niensens hele Virksomhed for Plantekulturens Fremme, at den fra først til sidst er baaren af en stor Beredvillighed til at bringe Sagen selv betydelige Ofre.

Etatsraad Tesdorpf. Landhusholdningsselskabet har i Forhold til den Opgave, der er stillet det, altid arbejdet med smaa Midler. Spørger man om, hvad der kan gøres for at fremme det danske Agerbrug og støtte det paa de mange Omraader, der kan være Tale om, er et Budget paa 40,000 Kr. en saa overordentlig ringe Sum, at det næsten lyder komisk at høre, at Selskabet skal bære Ansvaret for, at alle de Foranstaltninger blive kaldte til Live, som det danske Agerbrug kræver og kan gjøre Fordring paa. Se vi imidlertid tilbage paa de foregaaende Budgetter og sammenligne dem med det, der foreligger, vil man se, at der er en ret væsentlig Fremgang, støttet paa Haabet om, at Rigsdagen vil assistere Selskabet med Hensyn til de vigtige Virksomhedsgrene, som ere bragte i Forslag. Skal der fra Selskabets Side

blive Tale om at bære Frøavlerforeningen og Frøkontrollen oppe, har Selskabet absolut større Midler nødvendige end dem, det raader over for Tiden, og der maa derfor ogsaa paa disse Omraader appelleres til Regjering og Rigsdag om at komme Selskabet til Hjælp. Den Erkjendelse er rodfæstet og gjør sig gjældende overalt, at Staten i Forhold til den Vigtighed, Agerbruget har for Danmark, i Virkeligheden ikke yder store Summer. Mange Spørgsmaal trænge sig frem og fordre at blive belyste, saaledes f. Ex. Hvedespørgsmaalet. Angaaende Mejerivæsenet have vi gennem en Række positive Forsøg faaet bestemt og klar Oplysning om, hvad der kan gøres, og hvad der ikke kan gøres, hvad der kan betale sig, og hvad man ikke tør fortsætte med. Noget lignende maa ogsaa kunne ske med Hensyn til Hvedespørgsmaalet. Opgavens Løsning er imidlertid meget afhængig af, hvilke Kræfter der ville træde i Virksomhed i saa Henseende. Landhusholdningsselskabet har hidtil særlig virket paa den Maade, at det har appelleret, og ikke gjort det forgjæves, til offervillige Mænd blandt Landets bedste Kræfter og søgt at drage dem ind i landøkonomisk Virksomhed; hvad Selskabets Sekretær nylig udtalte lige over for Docent Fjord, finder Anvendelse paa mange Omraader. Om at give fuldkommen Erstatning for de Ofre, Vedkommende have bragt, bør der ikke kunne være Tale. Samtidig nære vi det Haab, at vi gennem vore Bestræbelser mere og mere ville vinde den Tillid, som det er nødvendigt at være i Besiddelse af, naar vi stille stedse forøgede Fordringer om at blive støttede i vor Virksomhed af Statens Midler. Til Slutning skal endnu kun udtales paa dette Sted og det med Ønsket om, at det maa komme for Vedkommendes Øren, som raade over disse Midler, at vi nære det Haab, at vore mest berettigede Krav, som ikke gjælde os selv, men det danske Landbrug, ville finde Anklang og møde Velvillie og en kraftig Støtte fra oven.

Proprietær Heide antog, at alle som én ønske at slutte sig til Etatsraad Tesdorpf's Udtalelse, hvilket samtlige Tilstedeværende tilkjendegave ved at rejse sig.

Da forøvrigt ingen udtalte sig mod de enkelte Konti eller Budgettet i det hele, var det at anse som vedtaget, hvorefter Præsidenten paa Bestyrelsens Vegne anmodede om og erholdt Generalforsamlingens Bemyndigelse til at anvende det, der spares paa en Konto, paa en anden, naar der maatte være Trang dertil.

Præsidenten meddelte derpaa følgende Aarsberetning fra Bestyrelsen for »Fond til Landmænds Uddannelse«.

Bestyrelsen for det 12te Forretningsaar modtog ved sin Tiltrædelse en Sparekasse-

beholdning af	150 Kr. 63 Ør.
Hertil er kommet fra en Bidragyder	20 - „ -
Renter i Kbhvns. Sparekasse	5 - 47 -
Ialt . . .	176 Kr. 10 Ør.

Fondens Rentemidler have i det forløbne Aar bestaaet i:

Et Overskud	43 Kr. 79 Ør.
Et halvt ikke benyttet Stipendium	120 - „ -
Renter af 21600 Kr.	864 - „ -
Folio-Rente i Privatbanken	3 - 17 -
Ialt . . .	1030 Kr. 96 Ør.

Efter Bestyrelsens den 26de Marts d. A. udstedte Bekjendtgjørelse om de ledige Stipendier indkom 11 (12) Ansøgninger. Af de egentlige Ansøgere ønskede de 10 at tage Landbrugsexamen ved Landbohøjskolen, og 8 af disse vare for Tiden Elever ved Højskolen. Der tilstedtes herefter Landbrugseleverne Hans Kristian Appel af Slesvig, Mads Nielsen fra Thy, Jørgen Petersen fra Præstø Egnen, Frantz H. Skov fra Fyen hver 25 Kr. maanedlig i 8 Maaneder, desuden Frederik Hansen af Holbæk 20 Kr. maanedlig i 12 Maaneder for at indtræde som Elever ved Landbohøjskolen, alt fra 23de August d. A. at regne.

Udgifterne have i Henhold hertil været:

4 Stipendier à 200 Kr.	800 Kr. „, Ør.
1 Stipendium à 240 Kr.	240 - „ -
Bekjendtgjørelser i Berlingske Tidende	11 - 76 -
Ialt . . .	1051 Kr. 76 Ør.

Der bliver saaledes et Underskud af 20 Kr. 80 Øre at overføre paa næste Aars Regnskab.

Præsidenten skulde ikke undlade at bringe Hr. Møller-Holst, der uden Vederlag fungerer som Sekretær ved Fondens, en Tak for den Interesse, hvormed han omfatter denne Sag. —

Professor Segelcke vilde tillade sig at bringe en Sag paa Bane, som maatte siges at ligge helt udenfor de egentlige Forhandlingsgjenstande. Han vilde nemlig spørge Præsidiets, om det ikke havde været under Overvejelse at skaffe Selskabet et andet Lokale end det for Tiden benyttede. De Herrer, der ofte komme til Møderne, ville ganske sikkert have faaet det Indtryk, at de Lokaler, som Selskabet nu har til sin Raadighed, hvor smuk en Tradition der end knytter sig til dem, ikke længere svare til de Fordringer, der kunne stilles af et Selskab med 900 Medlemmer. Saa snart der er et nogenlunde stort Antal Medlemmer tilstede ved Møderne, bliver Atmosfæren meget snart trykkende, og trækker Mødet lidt ud, lide alle i høj Grad derved. Hvad Kontoret angaaer, da lader det ogsaa meget tilbage at ønske; desuden har Selskabet ikke noget Lokale til Præsidentmøder — de maa nu holdes paa Kontoret — eller til Udvalg, og naar andre landøkonomiske Institutioner skulle holde Møde i Kjøbenhavn, er der heller ikke noget Lokale til dem hos Selskabet. De maa søge andensteds hen. Det vilde derfor være meget heldigt, om Selskabet kunde erholde andre og bedre Lokaler, end det nu har. Selskabets Virksomhed vilde da, hvor smuk den end har været hidtil, maaske kunne udfolde sig endnu bedre. Se vi hen til Udlandet, Sverrig, Frankrig, England o. s. v., have de fleste Selskaber af lignende Art som Landhusholdningsselskabet deres egen Bolig. For nu at opnaa bedre Lokalteter kunde man dertil enten anvende Selskabets egne opsparede Midler — hvad Taleren dog ikke vilde anse for ønskeligt — eller søge om Regjeringens Hjælp. En tredie Mulighed, som kunde tænkes, var, at Selskabet fik et eget Lokale som Gave, og Taleren skal gjøre opmærksom paa, at ad denne Vej har det store franske Landbrugsselskab erholdt sit eget Lokale. Under Udstillingen i Paris i 1878 skjænkede nemlig

et af det nævnte Selskabs Medlemmer Selskabet en Gaard fuldstændig indrettet til strax at tages i Brug, og alt var her saa godt indrettet, at det ikke kunde ønskes bedre. Man har altsaa andre Steder kunnet overvinde de i denne Retning værende Vanskeligheder, og Taleren troer derfor, at man ogsaa hos os maa kunne gjøre det enten paa den ene eller den anden Maade, naar man først er kommen til Erkjendelse af, at det er ønskeligt for Selskabet at have et andet og mere hensigtsmæssigt Lokale end det nuværende.

Sekretæren skal benytte Lejligheden til for Kontorets Vedkommende at sige, at de Forhold, hvorunder der arbejdes, ere i allerhøjeste Grad uheldige; Lokalerne bestaa af 2 smaa og lave Værelser og 1 afpanelet Rum; de blive derfor enten let trykkende varme eller, da de have Ydervægge paa de to Sider og en kold Trappegang paa de andre, meget kolde; naar hertil kommer, at Luften er stærkt fyldt med Bog- og Papirstøv, som overalt hvor Arkivsager opbevares i indskrænkede Rum, er det let at forstaa, at Funktionærene ved nogle faa Timers Arbejde i Kontoret regelmæssig gaa derfra med Hovedpine. Tilmed kunne ikke alle Arkivsager faa Plads i Lokalet, men en Del maa opbevares i Kasser oppe paa Loftet. I Præsidiets har der derfor for en Tid siden været gjort Skridt til at faa et bedre Lokale til Kontorbrug; men det er meget vanskeligt at finde et saadant i Prinsens Palais. Forskjellige Lokaler have været undersøgte, men ere ikke befundne brugelige. Endnu staaer en Mulighed for at finde et Lokale aaben, men dermed er ogsaa enhver Krog i Prinsens Palais undersøgt. Hvad Lokalerne, hvori Møderne afholdes, angaaer, da have de ikke været paa Tale, ligesom der overhovedet slet ikke har været Tale om at flytte fra Prinsens Palais. Af de tre Udveje til at skaffe et nyt Lokale, som Professor Segelcke anviste, da var den sidste ganske sikkert den nemmeste, naar man kun vidste Adressen paa vedkommende Giver. Naar Professoren endvidere udtalte, at det vistnok ikke var ønskeligt at angribe Selskabets Midler for at opnaa egne Lokaler, var han vistnok i Overenstemmelse med alle Selskabets Medlemmer. En Henvendelse til Regje-

ringen kunde derimod maaske have bedre Følger, thi Selskabet har fra gammel Tid, da Kronprins Frederik overtog Protektorat over Landhusholdningsselskabet, Løfte om at faa Lokaler til sin Virksomhed anviste af det Offentlige, og dette Løfte har Hs. Majestæt, vor nuværende Konge, da Præsidiat ved hans Tronbestigelse overbragte ham Selskabets Lykønskning, været saa naadig at gjentage.

Professor Segelcke pointerede derpaa end yderligere det ønskelige for Selskabet i at faa andre Lokaler til Raadighed, ved navnlig at henlede Opmærksomheden paa det Ængstelige og Mislige i at have sine Møder med Lys og Varme i en Bygning, som foruden andre Skatte indsluttede Landets værdifuldeste og absolut uerstattelige Samling: det oldnordiske Musæum.

Præsidenten mente dog ikke, at Faren i saa Henseende kunde tillægges nogen alvorlig Betydning, da Forhandlingssalen, der ogsaa benyttes af Andre, kun nogle faa Aftener i Aarets Løb bruges af Selskabet, og Brandvagten stadig runderer i Palaiset. — Dermed sluttedes Generalforsamlingen.

Landøkonomiske Meddelelser fra forskjellige Egne om Aaret 1881.

—

Fra Odsherred. De snevre Forhold, som der naturligvis maa arbejdes under paa de smaa Gaarde, føre let til en Stillestaaen; man slaer sig let til Ro ved det Gamle, det Tilvante; naar man kan komme ud af det, saa er man tilfreds. Det overvejende Flertal af vore mindre Gaarde herinde i Odsherred drives under dette Princip, nogle vide det, andre tænke ikke derover, men det er overordenlig vanskeligt at faa nogen i Drift, som hører hjemme i denne Lejr. Udenfor disse bliver der dog stadig flere og flere, hos hvem det nyere, det mere intensive Landbrug indarbejdes. Men disse bedre drevne Gaarde ligge som oftest spredte, hvorved det Samarbejde, som de smaa Bedrifter saa haardt trænge til, vanskeliggjøres, hvortil kommer, at den forbedrede Drifts Enkeltheder lægge stærkt Beslag paa Brugerens personlige Flid og Tid, saa han kun faaer liden Tid til at anvende paa fjernere Formaal. Det synes ogsaa, at Samarbejde blandt vore Gaardmænd af flere andre Grunde har særdeles mange Vanskeligheder at overvinde, og det bedste Middel herimod vil utvivlsomt være en bedre Oplysning.

I Husdyrbruget ere de Ældre mest oppe for Hesteavlens, navnlig for Bevarelsen af den gamle Odsherredsrace. De Yngre synes nok saa ivrig interesserede for Kvægavlens, og det lader til, at det røde fynske Kvæg skal gaa af med Sejren. Kvægavlens lider mest ved Anvendelsen af unge,

mindre gode Tyre. Det Almindelige er, at der holdes Bytyr, og den er som Regel daarlig. I en lille By, Klint, have nogle Gaardmænd iaar kjøbt hver en Tyrekalv af god Stamme; den af disse unge Tyre, der falder bedst ud, skal saa være Bytyr forhaabenlig gennem en Række Aar. Det var rigtig ønskeligt, om denne Plan maatte lykkes og finde Efterligning.

Af nye og særlige Foranstaltninger til Landbrugets Fremme seer jeg mig forgjæves omkring for at kunne nævne nogen. Fra andre Egne hører man om Forslag til Oprettelsen af Sukkerkogerier eller lignende, men her forlyder intet om sligt. Landbruget i Odsherred har ingen »Gnister«, ingen fremragende ledende Mænd. Fremskridt spores vel, men det glider kun smaat og tungt henad Vejen. Om det holder Skridt med andre Egne, tør jeg ikke dømme om. Men en Ting er sikkert: er Aaret daarligt for Landbruget, mærkes og føles det strax paa alle andre Næringsveje. Kjøbmanden, Fabrikanten, Haandværkerne og Arbejds-klassen spore strax Virkningen deraf. Landbruget er i vort Land den egenlige store Forbruger; svækkes dets Kjøbeevne, maa Industri og Handel i Provinsbyerne strax nøjes med »Halvkraft«. Virkningen af en saa ringe Høst som den sidste vilde dog være meget føleligere, dersom Mejeri- og Husdyrbruget ikke havde arbejdet sig op i det Omfang, som Tilfældet er. De Landmænd, hos hvem Kornsalget er den eneste Indtægtskilde af Betydning, ere ganske anderledes uheldig stillede end deres Kaldsfæller, hos hvem Græs- og Roemarken med dertil hørende Mejeri- og Husdyrbrug er arbejdet op til en betydelig Indtægtskilde. Kornavlén giver vel endnu en højere Bruttoindtægt pr. Td. Land end den Del af Arealet, som giver Indtægten gennem Husdyrene. Men indirekte støttes Kornavlén stærkt af Husdyrbruget; dette er navnlig kjendeligt i vanskelige Aar som det sidste. Høsten, Sædhøsten, er overalt ringe, men umiskjendelig bedre paa de Gaarde, hvor Husdyrbruget har naaet frem og forøget Gjødningskraften og derigjennem paa en solid Maade støttet Korn dyrkningen under vanskelige Vejrforhold, det være tørt eller koldt.

Jeg fremhæver dette Punkt, da det er en uomstødelig Kjendsgjerning og tillige en indtrængende Opfordring til at støtte vort Landbrug i den Udvikling, som det langsomt og smaat, lidt efter lidt er kommet ind paa.

Men maa det saaledes erkjendes, at Landbruget er den Næringsvej, der danner Grundlaget for den væsentligste Del af vort Lands økonomiske Virksomhed, og kan det fremdeles ikke længere være underkastet Diskussion og Tvivl, ad hvilken Vej Udviklingen bør fremmes, da maa man med Grund spørge, hvorfor skal Landbruget saa helt og holdent være overladet til sin egen Udviklingskraft? Den største Del af vort Land er paa smaa Jordbrugerens Hænder, og deres Liv, deres Virksomhed og Færd har samme Karakter som de rolige, stillestaende Vande. Hvilket Opsving vilde vort Landbrug ikke faa, dersom blot en Del af den Ild, den aandelige Kraft tilflød Landbruget, som nu anvendes paa andre Interessers ofte meget golde Jordbund. Alle er enige om, at vi ikke kunne taale Stillestaen ligesaa lidt i Landbruget som paa andre Omraader. Følgelig skulle vi altsaa være i Bevægelse, men hvorfor skal Landbruget kun skride frem med Sneglefarten? Vi bør erindre, at vi leve i Jernbanernes Tidsalder. Man vil maaske pege paa vor Smørproduktion eller maaske paa hele vort Mejerivæsen, og vi kunne virkelig glæde os ved at se tilbage. Men Mejeriassistenterne, som en Gang vare i saa livlig Virksomhed, deres Tal bliver færre og færre — kunne vi undvære dem fremdeles, navnlig i de smaa Mejerier? Jeg troer det ikke. De umiskjendelige Fremskridt i foregaaende Aar skyldes for en meget væsentlig Del disse Mænds Virksomhed. Vore smaa Mejerier ville sikkert gaa i Ro, holde sig paa det erhvervede Standpunkt i stort Antal, dersom Mejeriassistenterne ikke paany komme i Virksomhed. Det er beklageligt nok, at de mindre Landbrugere ikke benytte sig af Mejeriassistent-Institutionen paa en mere virksom Maade, men det hænger sammen med den Konservatisme, der hører til Bondens Naturel, og som vort Landbrug ikke er tjent med. — Kaster man et Blik paa vort Mejeribrug, bør man ikke alene mærke sig, at enkelte Pro-

ducenter have opnaaet bedste Anerkjendelse for Smør, men ogsaa erindre, hvilken Mængde der endnu fremkommer med 3. og 4. Kl. Varer. Og seer man paa andre Grene af vort Landbrug, vil man strax bemærke tilsvarende Forhold. I vort Landbrug ligger en vid Mark aaben for Fremskridt og lønnende Forbedringer; taaler vor Stilling, at den bliver liggende? Skulle vi maaske vente, til de smaa Jordbrugere, der besidde det største Areal, til vore Gaardmænd sætte sig i Bevægelse? Jeg er bange for, at vi ville da faa Lov at vente længe.

Fra Samsø. Landbrugets Udvikling hæmmes her i Almindelighed væsentligst ved Mangelen paa tilstrækkelig Gjødningskraft. Mangelen paa Brændsel har tidligere fristet til at brænde en Masse Halm, som Følge deraf fik Kvæget en mindre god Ernæring og Gjødningsmængden blev mindre; der er heri foregaaet stor og heldig Forandring, men der skal megen Tid til at indhente det forsømte. Her siges nu, at der i den nærmeste Tid vil blive paabegyndt et større Havneanlæg paa Øens Sydøstside, hvor Skibe med Sikkerhed kunne ligge, og hvoraf den nærmeste Følge efter Sigende vil blive, at Routen Kallundborg—Samsø—Aarhus og omvendt vil foregaa hver Dag, ikke alene medtagende Post, Passagerer og mindre Gods, men da ogsaa Kreaturer og alt andet Gods. Der menes ogsaa, at et Dampskib paa Kjøbenhavn og Horsens vil en à to Gange om Ugen regelmæssig komme hertil, og naar dertil kommer, at Skibe til og fra Udlandet kunne ligge og lade og losse der, saa er dette et saa betydeligt Fremskridt imod tidligere og det bedste Middel til at ophjælpe en Egn Landbrug, at vi maa udtale et Ønske om, at Samsøs Beboere maa forstaa at drage sig det til Nytte.

Fra Vordingborgegnen. Aaret i sin Helhed er daarligt, Høsten tarvelig baade for Kjerne og Halms Vedkommende, Mejeriudbyttet ligeledes simpelt, dels fordi Græsset var for daarligt i Sommertiden, dels fordi Efteraaret var sludfuldt og koldt, saa at Mælken gik for tidlig bort, og Kjerne tabte i Huld, saa det i den forløbne Del af Vinteren baade

har været vanskeligt at faa dem i Stand og at faa Mælkeydelsen op til det sædvanlige. Aarsudbyttet vil sikkert blive langt under det Normale, men da Landmændene i Almindelighed arbejde under nogenlunde heldige økonomiske Kaar, saa vil et enkelt uheldigt Aar nok lade sig forvinde, naar kun Efterveerne, som den formindskede Gjødningmasse ufejlbarlig vil bringe, ikke maa mærkes for meget, og naar saa det kommende Aar maatte komme til at ligne det forløbne saa lidt som muligt.

Naar man skal sige, hvad der egentlig hæmmer Egnens Agerbrug, saa bliver det vistnok nærmest det strænge og ensformige Sædskifte, der maa nævnes. Landboforeningen for Præstø Amts sydlige Del behandlede forleden denne Sag, der indledes med et fortrinligt og lærerigt Foredrag af Forstander A. la Cour fra Næsgaard. Det blev i høj Grad paaskjønnet, og Folk indrømmede villig, at de vare inde paa et galt Spor, men derfra og til at rokke alvorlig ved en saa vanskelig Sag som Sædskiftets Forandring er der desværre et langt Spring. For Sædarternes Forbedring gjøres der noget, om end ikke meget; for Græsmarkernes Vedkommende begynde de Fleste at indse, at det ikke er nok at saa Rødkløver, Thimothei og lidt Rajgræs, men at ogsaa de mange nyere Kløver- og Græsarter, som ere komne frem, fortjene at tages i Betragtning.

At Husdyrholdet er bedre, end det var for nogle Aar siden, er der ingen Tvivl om; der holdes bedre Tyre og kjøbes fra de bedre Mejerigaarde en Del Tillægskalve. Svinene have gennemgaaende faaet et engelsk Præg, og Faarebesætningerne have ogsaa gjort stor Fremgang. At der imidlertid endnu er meget at arbejde paa i denne Retning, er vist, men det kommer vel nok, da det er aabenbart, at Sansen for Forbedringer er vakt.

Bygningarbejder foretages der mange af; maaske tør man sige, at Bønderne ere tilbøjelige til at bygge vel flot, idet de ikke alene bygge Udhusene meget rigelige, men ogsaa for Boligernes Vedkommende opføre disse temmelige storartede. Med Redskaber ere Bønderne endnu i Almindelig-

hed ikke saa stærkt forsynede, at deres Anskaffelser komme til at omfatte de nyere. De købe mange Maskiner, men det er fremdeles Tærsk-, Rense- og Hakkelsemaskiner, der endnu staa for Tur til Anskaffelse. Enkelte have dog begyndt at anskaffe Frøsaamaskiner, ligesom ogsaa Ringtromlen er et Redskab, der tiltaler dem, og som derfor ogsaa snart vil vinde Udbredelse. Den væsentligste Reform, som en Maskines Indførelse har fremkaldt, er vistnok skeet ved det temmelig store Antal af Centrifuger, der nu er i Virksomhed her paa Egnen. De fleste af disse udmærkede Redskaber behandle tildels sammenkjøbt Mælk, saa det kan siges, at de have givet et væsentligt Stød til, at Fællesmejerier ere blevne oprettede og ere blevne rentable, hvilket de ikke altid vare før Centrifugens Tid. At dette, at Bønderne paa mange Steder sælge deres Mælk, er en ret betydelig Reform i en Bondegaards Drift, er jo klart, men om det, hvor den fornødne Dygtighed til Mælkens Behandling er tilstede, kan betragtes som en Fordel for Standen, er vel et Spørgsmaal; at det derimod er fordelagtigt for de Mange, der fattes Sans og Dygtighed i Mejeridriften, derom kan der næppe være Tvivl, og at sidstnævnte Sort Producenter er i Flertal, kan der jo ingen Tvivl være om, ellers havde Bøndersmørret ikke et saa daarligt Lov paa sig, som det har.

Af særlige Foranstaltninger til Landbrugets Fremme kan maaske fremhæves, at her arbejdes ret ihærdig paa at fremme og opmuntre til en bedre Dyrkning af Huslodderne, og at disse Bestræbelser dog hist og her krones med Held.

Fra det østlige Lolland. Nogen stærk Fremgang i Landbrugsvirksomheden spores ikke, og det er meget besynderligt, at det ikke finder Sted, da det jo dog maa ansees for fuldstændigt klart, hvad vort Landbrug har at arbejde hen til, og naar man stadig, Aar for Aar, seer de overordentlig store Priser paa Mejeriprodukter, kan man vanskeligt fatte, at der endnu kan næres Tvivl, om det kan betale sig at fodre Kvæget med Krafftoder. Som det fremgaaer af tidligere Betragtninger, er det jo her i Egnen Gaardmands-

bruget, der i denne Henseende er saa langt tilbage, og det skal ganske vist indrømmes, at dette har havt langt større Vanskeligheder at kæmpe med for at faa et godt Udbytte af Mejeriprodukterne end de store Gaarde, men efter at det nu er muligt at sælge Mælken til særdeles gode Priser til Fællesmælkerierne, skulde man dog mene, at det var et grumme simpelt Regnestykke at opgjøre, hvorledes Fodringen betaler sig. Lad være, at Fællesmejerierne i deres nuværende Form ikke ere saa ganske heldige og først naa Fuldkommenheden, naar Producenterne selv ere Interessenter i Mejeriet, men en Ting er afgjort, at de bidrage meget væsentlig til, at Gaardmanden begynder paa at producere Mælk i Vinter-tiden, naar Mælken naaer sin høje Pris. Man hører da ogsaa iaar af og til Ytringer som, »ja hvem der iaar havde sin Besætning i Orden, saa Køerne havde kælvet, og man kunde benytte de høje Priser,« og der kravles ganske vist fremad hist og her, men det gaaer jo kun langsomt. Paa de større Gaarde er der vel nok i det Hele taget nogen Fremgang med Hensyn til Besætningens Godhed og den tidlige Kælving, men det synes næsten, som om man i de senere Aar har mindsket noget med Fodringen. Grunden dertil er vistnok den, at man ikke er saa nøje med i Kostalden, som man burde være, og naar man ved de nuværende Smørpriser hører Klager fra Kostalden, da er Grunden den, at man ikke retter Foderet efter Mælkeproduktionen. Naar, som for Tiden, 1 Pd. Mælk paa meget lidt nær kan udbringes til samme Penge som 1 Pd. Kraftfoder, skulde det jo ikke falde vanskeligt at fodre enhver Ko saaledes, at den rigelig betalte sit Kraftfoder. Men Køer med 18 à 20 Pd. skal ikke staa paa samme Foder som Køer med 28—30 Pd. Mælk, og det er denne Inddeling i forskjellige Klasser med forskjellig Fodring, der synes saa vanskelig at faa indført til Stadighed. At skaffe gode Besætninger tilveje arbejdes der hen til, men dog gaaer der for mange gode Kalve fra Herregaardene til Slagterne.

Centrifugen vinder jo megen Indgang især paa Fællesmælkerierne og paa Gaarde, hvor man alt har Dampanlæg. De Gaarde, hvor dette ikke findes, holde sig endnu tilbage;

har man henved 100 Køer, drives Centrifugen vist daarlig med Heste, og skal man ind paa Dampanlæg, da kan det let være, at hvad der udvindes mere af Mælken ved Centrifugen end ved vort alm. System, gaaer med til Bekostningen af Drivkraften.

Arbejderforholdene have været jævnt gode i de senere Aar, og der har kun været meget lidt Arbejdsløshed i de senere Vintere. Iaar vil det knibe mere end de andre Aar med at beskjæftige Folkene, og det vilde være grumme heldigt, om man kunde paavise et Arbejde til Beskjæftigelse for Arbejderne et Par Vintermaaneder hvert Aar. Et saadant skulde man mene maatte Skovbruget kunne give, thi det maa dog forekomme Landmanden højst besynderligt, at han skal hente sine Smørstaver ovre fra Sverrig, naar han boer paa en Ø, hvor vel den overvejende Del af Skoven er Bøg, som paa meget lidt nær altsammen anvendes til Kakkelovnsbrænde. Naar Stortusindet af Staverne her koster 54—56 Kroner, maa her absolut være en Forretning for Skovbruget, og det vil være en fortrinlig Beskjæftigelse for Arbejderen i de trange Vintermaaneder.

Fra det vestlige Lolland. Det mørke Punkt for Landbruget i forrige Aar var ubetinget Høsten; thi ikke alene var Høstvejret meget besværligt, men Udbyttet var langt ringere, end det i mange Aar har været, og især gjaldt dette for Hvedens Vedkommende, der tildels frøs bort. Netop Hveden har været og maa vel endnu betragtes som en af Landmandens Hovedindtægtskilder her paa Egnen, saa det medfører et betydeligt Tryk, naar den slaar fejl. Vel have vi en ikke ringe Indtægt af vort Byg, især efter at det i de senere Aar, takket være Bygudstillingen i Kjøbenhavn, har faaet et godt Renommé som Maltbyg; men Indtægten heraf kan i Reglen dog langtfra maale sig med den, man sædvanlig har af Hvede, hovedsagentlig fordi det gennemgaaende ikke giver tilstrækkelige Fold; de Fleste maa nøjes med 10—12 Fold og i tørre Aar mindre. Det er ikke usandsynligt, at disse lavere Bygfold for en Del skyldes Dyrkningen af

Chevalierbygget, thi der foreligger ikke saa ganske faa Erfaringer for, at Dansk Byg, der i Kvalitet som oftest kan sættes ved Siden af Chevalier Byg, giver 2 à 3 Fold og en kjendelig Halmmængde mere pr. Td. Ld. end dette. De lave Bygfold kunne maaske ogsaa nok søge en Aarsag i Jordbehandlingens især paa mindre Gaarde. Som Regel paa saadanne gjødes Brakmarken med Staldgjødning, der kun nedpløjes nogle faa Tommer; dette giver næsten altid en god Vintersædsafgrøde, men Kraften hos Gjødningen vil til denne tildels være opbrugt, og naar tilmed Pløjningen af Stubben ikke altid foretages saa omhyggelig, som den burde, vil det sees, at Betingelserne for en heldig Saaning og Udvikling af Bygget ikke altid ere tilstede. Et mægtigt Stød fremad for Bygdyrkningens Vedkommende og for en heldig Udvikling deraf vil Sukkerroedyrkingen, som efter en stor Udstrækning skal paabegyndes i det kommende Foraar, sikkert blive; og til at faa denne forøgede og forbedrede Bygproduktion udbyttet paa rette og bedst mulige Maade har den vestlollandske Landmand en værdifuld Støtte i Nakskovs driftige, dygtige og energiske Handelsstand. Uden at gaa nærmere ind paa Enkelthederne, troer jeg, det sikkert kan siges, at Høstudbyttet iaar næppe er mere end $\frac{2}{3}$ af det normale, og naar Udgifterne til Kreaturholdet, som Følge af Foderknapheden, maa forøges betydelig, stiller Forholdet sig ikke saa gunstig som ønskeligt. En mindre god Høst undlader jo aldrig at udøve et større eller mindre Tryk paa Landmanden, alt eftersom han skal forrente større eller mindre Kapitaler i sin Ejendom. Var en Høst som forrige Aars kommen umiddelbart efter den »Svindelperiode«, vi for faa Aar siden havde, da havde det sikkert seet galt ud for mange; men da Forholdene i de mellemliggende Aar gennemgaaende ere komne ind i et sundere og naturligere Spor, idet Landmanden i Tide fik Øjet aabnet for det Alvorlige i Situationen og tog Reb i Sejlene, saa vil sikkert Flertallet om end med meget Besvær og yderligere Økonomi overvinde de øjeblikkelige Vanskeligheder. Af Ejendoms handler har her ikke fundet mange Sted; ikke saa faa ville sælge, men kun de Færreste faa

solgt. En 8 à 900 Kr. pr. Td. Ld. er for Tiden den almindelige Salgspris, og de, der forlange mere, have i Reglen ingen Udsigt til Salg. Det er især mindre Gaarde paa 50 à 100 Tdr. Ld., der blive søgte, og jeg troer det tildels skyldes, at man nu er mere tilbøjelig til at nøjes med saadanne Ejendomme, hvis Størrelse staa i passende Forhold til den Kapital, vedkommende Kjøber raader over, medens Ingen for faa Aar siden kunde faa Ejendommene store nok uden i Grunden at have noget at købe for. Mindre Gaarde, i hvilke der ikke skyldes for meget, Sukkerroedyrkning, Kvægfedning og deraf følgende gennemført intensiv Drift af Jorden synes at stille sig som den heldigste og bedste Udvikling af Forholdene, der sikkert ikke vil unnlade at medføre lykkelige Tilstande for Landmanden.

Et af de væsentligste og føleligste Savn for mange Landmænd og det, der standser for endel Udviklingen af hans Bedrift er, — Penge. De Landmænd, der til at købe en større eller mindre Ejendom ere nødte til at anvende deres hele Kapital uden at have tilstrækkelig Driftskapital tilbage, ville kun meget langsomt naa frem. Har Landmanden ikke en disponibel Kapital i Ryggen, som han veed, at han kan ty til under særlig ugunstige Forhold, ved tilstødende Uheld eller til nødvendige Forbedringer af Driften i en eller anden Retning, saa vil han i mange Tilfælde arbejde med Usikkerhed, Modløshed og en Forsigtighed, som oftere vil medføre Tab end Fordel. Og har Landmanden ikke Raad til at foretage og udføre Forbedringer ved sin Jord, sin Besætning o. s. v., men er nødt til at arbejde under ugunstige Forhold i en eller anden Retning, saa troer jeg, Tilbagegangen er sikrere og føleligere end i mangan anden Stilling. Naar man som her paa Egnen har gode Forbindelser med Verdensmarkedet og altsaa en forholdsvis let Afsætning for vore Produkter, har frugtbar Jord at dyrke og et mildt Klima, snart har en Sukkerfabrik i Gang med fornødne Saftstationer rundt omkring o. m. l., saa ere sikkert Betingelserne tilstede for en heldig Udvikling af vort Agerbrug, naar blot Land-

mændene kunne raade over de tilstrækkelige Penge til Driftskapital.

Som ovenfor nævnt vil Rodfrugtdyrkning i det kommende Foraar blive paabegyndt efter en stor Maalestok for at kunne tilføre Roesukkerfabrikken det fornødne Raamateriale. Foreløbig ere c. 2000 Tdr. Ld. tegnede til Sukkerroedyrkning i 10 Aar og ikke ubetydelige Arealer ville sikkert efterhaanden komme til, saa meget mere som Fabrikken vil blive anlagt til at behandle Roerne af c. 4000 Tdr. Ld. I Efteraaret og Vinteren drænes usædvanlig meget, især paa de Gaarde, hvor Sukkerroedyrkingen tænkes gennemført; idet en Omvæltning af det sædvanlig anvendte Agerbrug tildels vil finde Sted, der vil fremkalde mange Forandringer i det Bestaaende. Fedekvæg vil mange Steder afløse Malkekvæg, og nye Redskaber dels til Jordens dybere Behandling og dels til selve Roekulturen maa indføres.

Sukkerfabrikken ved Nakskov og Saftstationerne have anvendt en Mængde Mennesker til Haandlangerarbejde til forholdsvis høj Dagleje, og det maa med Paaskjønnelse noteres, at kun gifte Mænd ere antagne, medens ingen Karle have faaet Arbejde. Blev dette Forhold gennemført overalt, vilde det sikkert være meget heldigt og gennemgaaende føre til, hvad der overalt burde finde Sted, at Mændene udelukkende fik Akkordarbejde og Dagleje og Karlene fast Tjeneste.

Blandt nyere Foranstaltninger til Agerbrugets Fremme kan anføres, at der i Nakskov af Havnebestyrelsen under Garanti af Vestlollands Landmandsforening ved Havnen er indrettet et smukt og praktisk lille Kvægtorv med tilhørende Stald, hvor der hver 14 Dag — Dagen før Dampskibets Afgang til England — holdes livlige og ganske godt besøgte Markeder for Kvæg, Faar, Svin og Heste, til hvilke Kjøbere møde fra Stiftets øvrige Byer, ligesom der ogsaa skeer en Del Handel mellem Landmændene indbyrdes. En ny opført Maltfabrik ved Nakskov, beregnet paa at malte 10,000 Tdr. Byg aarlig, vil komme i Gang til Efteraaret og maa antages at faa en Del Betydning for Egnen. Et nyt Dampskib i Stedet for »Lolland«, der ifjor skruedes i Stykker af Isen og sank i

Kattegat, er bestilt, og naar dette kommer, vil det lolland-engelske Dampskibsselskab atter kunne etablere den ugentlige Forbindelse med England.

Fra det nordøstlige Fyen. Den mindre Landmand, hvorved jeg nærmest tænker paa den saakaldte Gaardmand, sidder her paa Egnen gjennemgaaende i saa gode økonomiske Omstændigheder, at et Aar som 1881 ikke kan svække ham synderlig, om han end nok kan mærke, at Udbyttet er tarveligt. Meget anderledes stiller det sig hos de større Jordbrugere, som sidde for store Udgifter, hvad enten disse hedde Renter eller Forpagtningsafgift; disse tabe i mange Tilfælde iaar saa store Summer, at der skal adskillige gode Aar til for atter at opveje dette Aars Underbalance; det kan derfor ikke være andet, end at adskillige Landmænd ville komme til at kæmpe med økonomiske Vanskeligheder, om det end er at haabe, at det vil lykkes for de Fleste at komme over dem.

Fra Midtfyen. Aaret 1881 har bragt Landmanden mange Skuffelser. Den første var Halmens Udrøjhed. Allerede i Marts Maaned begyndte det at skorte paa Halm hos mange Gaardmænd og Husmænd, og jo længere Tiden skred frem, desto flere blev der, som maatte knappe af paa Halmen saaledes, at i Begyndelsen af Maj befandt de fleste sig ved Slutningen af deres Halmforraad, hvorfor man med Længsel ventede paa Græssets Komme. — Den næste Skuffelse eller Ubehagelighed var den langvarige Vinter, som medførte Arbejdsløshed i Marts Maaned, og fremfor Alt det barske Foraar, som ødelagde største Delen af Hveden, forsinkede Saaningen af Vaarsæden og Fremkomsten af det saa længselsfuldt ventede Græs. Nu kom endvidere Tørken i Maj og Juni samt Oldenborrelarverne i Juli og August, som trykkede Vaarsæden. Oldenborrelarverne have, i alle skovrige Egne, gjort overordentlig Skade og flere Steder ødelagt hele Vaarsædsmarker, navnlig Bygmarker, ligesom ogsaa de unge Kløver og Græsplanter lede overordentlig ved deres Angreb, hvilket sidste

nok skal mærkes i den kommende Sommer. Der er bevislig her paa Egnen Gaarde, hvor Afgrøden paa hele Marker er gaaet komplet bort ved Angreb af Oldenborrelarver, saaledes at de vel ere blevne høstede, men at det ikke har kunnet betale sig at tærskes Afgrøden, hvoraf Halmen heller ikke har kunnet gives til Kreaturerne. Det Hele har kun kunnet bruges til Strøelse til Svinene og Faarene, som saa rodede og pillede en Smule deri. En bevislig Nedgang i Afgrøden af 4 à 8 Fold alene paa Grund af Angreb af Oldenborrelarver er ikke ualmindeligt. — Den næste Ubehagelighed var det uheldige Høstvejr, som fordyrede Høstarbejdet omtrent med 1 Kr. pr. Td. Ld. og forringede især Afgrødens Kvalitet. Endelig bleve Græsmarkerne satte meget tilbage ved Kulden i Foraaret, Tørken i Juni og Oldenborrelarverne. Dette i Forbindelse med Halmmangelen forringede Udbyttet af Mejerierne og gjorde Aaret 1881 til et daarligt Mejeriaar. I dette mørke Billede findes kun to Lyspunkter, nemlig: Vejret var i Rugens Blomstringstid ret heldigt for denne, hvorfor denne Kornsort blev godt kjærnesat, og Vejret var heldigt for Højbjergnigen, hvorfor den Smule Hø, der er avlet i sidste Sommer, er af god Kvalitet.

Fra Bjerre-Herred. De Spørgsmaal, Du opkaster, ere meget nærgaaende, idetmindste veed Du da nok, at Jyden ikke holder af at rykke ud med et bestemt Svar paa, »hvorledes Aaret har været for ham«, eller paa, »om han lider under økonomiske Vanskeligheder« osv. Vi ville nok klage os, og alle ere enige i, at Aaret 1881 har været »et skidt Aar«, men hvor skidt? ja, faa mig det at vide. Jeg har gjort Spørgsmaalet saavel til Bønder som til Herremænd og Forpagtere, men lur dem, om de gave mig Rede paa det. Svaret paa: hvorfor har Aaret været uheldigt? lyder dog, saa godt som altid, omtrent saaledes: fordi vi i Sommer fik for lidt ud af vor Besætning, Græsmangel, Kulde og Væde trykkede Mælkeudbyttet, og i Efteraaret maatte vi sælge ikke blot Udsættere og Overløbere, men ogsaa ofte en større eller mindre Mængde Ungkreaturer for Halvdelen af, hvad vi pleje

at faa, og dernæst var Høsten ikke blot for lille, men navnlig af slet Kvalitet, baade Straa og Kjærne, og af Agerhø have vi saa godt som intet avlet; de forholdsvis gode Priser, der vare paa Kornet strax efter Høsten, fik vi ingen Fordel af, thi vi turde dengang ikke tærskke, dels for ikke at blive forsinkede med Efteraarsarbejdet, og dels fordi vi frygtede for, at Halmen skulde gaa tilspilde, hvilket vi ikke turde risikere, da det saa ud til, at vi kunde komme i Fodertrang; senere, efter at Tærskningen er kommen i Gang, indrømme vel de Fleste, at Kornet skjæpper ret godt, og at navnlig Rugen er god, men nu er Prisen paa denne kun $6\frac{1}{2}$ Kr. og paa Bygget $5\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 Pd., medens vi derimod maa betale $6\frac{1}{4}$ Kr. for Klid og $7\frac{1}{2}$ Kr. for Oliekager; vi foretrække derfor ofte at opfodre Kornet, — og vi ere nødte til at anvende Kraftfoder i stor Maalestok, dels fordi vi mangle Hø, og dels fordi Halmen ellers ikke vil række ud til Enden, — men, skjøndt Smørpriserne og Flæskepriserne hidtil i Vinter have været upaaklagelige, faa vi ikke Kornet betalt ved Opfodring, fordi Køerne kælte for sent, de løb i Sommer for sent med Tyren eller bleve Overløbere og have kastet o. s. v., hvortil saa endvidere føjes Beklagelsen over at mangle Strøelse og den derved foranledigede mindre Gjødningproduktion eller i alt Fald Vanskeligheden ved at bevare Gjødningen uden Tab.

Saaledes lyder jo gjerne Visen — og den vil Du vel faa at høre fra saa godt som alle Dine Korrespondenter —, men hvor stor en Nedgang i Indtægten mod det sædvanlige bevirke disse uheldige Forhold? Som Bidrag til at belyse dette Spørgsmaal kan jeg kun anføre: a. En Fæstebonde under Bygholm, der af en fortrinlig Gaard, paa rigelig 5 Tdr. Hartkorn, svarer til sit Herskab ialt 80 Kr., har forsikret mig, at han iaar ikke mere end lige kan redde sig igjennem uden at optage af den Kapital, han har opsparet; b. Forpagteren paa en Gaard paa 400 Tdr. Land, ikke blot af meget god naturlig Bonitet, men ogsaa i fortrinlig Kultur og med en Besætning af 120 gode Anglerkøer foruden Tillæg, og som kun svarer i Afgift med Skatter 30 Kr. pr. Td. Ld., mener lige-

ledes, at han skal se sig vel for, naar han iaar skal komme over det uden Tab, medens han ellers aarlig lægger en Kjøen Skilling tilside; c. Ejeren af en Gaard paa 12 Tdr. Hartkorn (ikke af saa god Bonitet som de 2 forannævnte Ejendomme, men dog i ret god Kultur) der maa forrente omtrent de 2 Trediedele af Kjøbesummen, priser sig lykkelig, naar han kan slippe over Aaret ved at gjøre en Gjæld af 2000 Kr. og saa opgive paatænkte Forbedringer.

Om man nu heraf skal slutte, at Landmændene arbejde med økonomiske Vanskeligheder, veed jeg just ikke; i Almindelighed er Velstanden saa stor, at Stormen kan rides af, og nogle paafølgende gode Aar kunne jo rette meget; men Tilstanden er dog for Øjeblikket saaledes, at Løsenet er »Spar-sommelighed«, og denne kan jo være god, naar den anvendes paa de private Udgifter, og den kan vel ogsaa siges at være det, naar den lærer os at være paapassende m. H. t. Benyttelsen af Arbejdskraften og i Omgangen med Inventariet og Besætningen, men anvendt paa de sidstnævnte Forhold bliver den dog meget let til »en Sparen paa Skillingen for at lade Daleren gaa«, hvilket jo vil sige, at man opsætter at gjøre ikke blot rentable, men ogsaa nødvendige Udgifter, der saa senere hen melde sig i forhøjet Grad.

Af Ejendomshandeler skulle vi i Øjeblikket ikke kunne slutte os til, hvorvidt Tiden trykker Landmændene, thi der er i det sidste Aar saa godt som ingen foregaaet af disse her paa Egnen; men de melde sig i Reglen heller ikke, førend Tiderne atter ere opadgaaende, thi Kreditorerne presse ikke paa, førend dette er Tilfældet, de lade Staklerne sidde, indtil de skjønne, at de ere sikre paa fuld Dækning, ligesom det jo ogsaa er ganske naturligt, at den Landmand, hvem Kreditorerne endnu ikke kunne gjøre noget, men som dog føler sig trykket, ikke bestemmer sig for Salg, førend han kan komme fra dette uden alt for stort Tab. Der kan af det Fremførte maaske gjøres den Slutning, at Grunden til, at Landbrugsvirksomheden hæmmes, var denne, at det var Pengene, Landmændene mangle, og dette er vel ogsaa rigtigt for en hel Dels Vedkommende, de nemlig, der have kjøbt og

forpagtet for dyrt eller for meget i Forhold til deres Kapital; men — som jeg ovenfor har berørt — de fleste Landmænd her paa Egnen ere dog saa vel holdne, at de baade kunne og skulle taale nogle ugunstige Aar, uden at Indtrædelsen af disse maa tjene til Undskyldning for dem m. H. t. at gjøre Fremgang i det Hele taget, — men er en saadan tilstede netop hos den Slags Folk? Ja, det er jo ligesom man tager det; i Almindelighed er Fremgangen indskrænket til, at man paa Husdyrbrugets Omraade vover sig til at købe et Par Kalve fra en eller anden Gaard, hvor man tænker sig, at Besætningen er mere produktiv end hos En selv, og iøvrigt vælger man sit Tillæg efter de bedst malkende Køer, uden at der dog arbejdes paa at danne Stammer, som kunne passe for og holde sig under de tilstedeværende Forhold; paa Agerbrugets Omraade vover man sig til, naar man har hørt en ny Kornsort rosende omtale, at anskaffe nogle Tønder ny Saasæd af den, uden at man dog senere gjør noget for at opretholde dens Eiendommelighed eller sørge for — lige saa lidt som ved Husdyrene — at danne konstante Varieteter; ved Udlæget til Græs saarer man noget mere, lidt bedre og enkelte flere Sorter Frø end tidligere, men klager saa forøvrigt vedblivende over, at Græsmarkerne give for ringe Afkastning; til Jordbearbejdningen anskaffes der hist og her et nyt Redskab, en Ringtromle, en Skrælleplov, eller man nøjes med at sætte et Skrælleplovsskære paa Aasen af den almindelige Plov; endelig vover man sig til — dog ingenlunde som almindelig Regel — at dyrke et lille Areal (enkelte Skpr. eller Tdr. efter Gaardens Størrelse) med Rodfrugter.

Se vi nærmere efter, hvad det egentlig er, der bliver naaet ved de nævnte Forbedringer, navnlig ved Anskaffelsen af bedre Husdyr og bedre Saasæd, da er det egentlig ikke saa meget det, som man egentlig tænker sig, det skulde være: en gennemgaaende Kvalitetsforbedring af Produkterne, som det derimod bliver, for en kortere eller længere Tid, en Forøgelse af Produktionen, og at det er dette sidste, som Flertallet af Landmændene finde deres Fordel ved, fremgaaer deraf, at de ikke bryde sig om at opretholde eller videre

udvikle de forædlede Former af Dyrene og Planterne. Kvalitetsforbedringerne — navnlig de faste og konstante forædlede Former af Husdyr og Planter — vil den store Mængde af de almindelige Landbrugere ikke være ulejliget med, thi det Arbejde, der udfordres til Dannelsen af dem, finde de ikke lønnende, og da de forædlede Individuers befrugtende Virkning m. H. t. at hæve Masseproduktionen kun er forbigaaende, saa fremgaaer heraf, at et Lands Landbrug ikke kan vedblive at gjøre Fremgang, naar man ensidig eller for længere Tid nøjes med at søge Fremgangen i Kvalitetsforbedringerne alene. Masseproduktionen maa ingensinde staa stille, thi det er, som sagt, den, Flertallet af Landmændene støtter sig til, og kan den befrugtende Virkning fra Kvalitetsforbedringerne ikke slaa til at hæve den, saa maa vi søge andre Midler, der kunne det. Et saadant have vi deri, at vi forandre vort Agerdyrknings-system. Vi have jo nu i over 20 Aar forberedt os paa at skulle kunne gjøre dette; vi have ikke blot mærglet og brakket og drænet, men vi have i samme Tidsrum i en stor Mængde Landbrug brugt Kraftfodring — (det er jo nu næsten en Sjældenhed at træffe en Gaardejer, der ikke kjøber Klid og Oliekager) — og derved forbedret Gjødningsproduktionen, men stadig holde vi fast paa den sorte Brak og de fleraarige Græsmarker, i Stedet for at lade disse afløses af Rodfrugter og Staldfodringsurter. Det er dette, jeg mener, man med Rette kan bebrejde vor velhavende Landbostand, at den ikke har Mod til at gjøre denne Forandring, ved hvilken Masseproduktionen vilde kunne hæves lige saa meget, som den i sin Tid er bleven det ved Brakningen og Dræningen.

Der har i Aar og Dag været forhandlet om at faa en Jernbane fra Horsens gennem Hatting og Bjerre Herreder til Klakring ved Munden af Vejle Fjord, og nu tænkes der paa at faa en Roesukkerfabrik oprettet ved Horsens. Maaske kunne disse 2 Projekter, der gjensidig kunne støtte hinanden, bringes til Udførelse samtidig, og — skjøndt Du veed, at jeg ikke er uden Betænkeligheder hvad Sukkerroekulturen angaaer —, saa er jeg dog nær ved at ønske, at den maa komme i Gang i alt Fald i en mindre Maalestok, thi den er dog for-

haahentlig istand til at give Stødet til det, som jeg ønsker: en Systemforandring i vort Landbrug.

Fra Hads Herred. Hads Herred var maaske den Egn, der led mest ved Oldenborrelarverne, og til Exempel kan anføres, at man paa en stor Gaard mener at have avlet over 1000 Tdr. Korn mindre 1881 paa Grund af disse skadelige Dyrs Ødelæggelser; naar man saa dertil føjer den Skade, de have foraarsaget paa Roemarkerne og Græsmarkerne, paa hvilke Marker der fandtes store Pletter, hvor al Vegetation var helt forsvunden, saa vil man forstaa, hvilke uhyre Tab Oldenborrelarverne have forvoldt Egnen. Man siger, det er vel sent at lukke Brønden, naar Barnet er druknet; men da sent er bedre end aldrig, saa er man nu ifærd med at sammensværge sig mod disse vore slemme Fjender. Direktionen for Hads Herreds Spare- og Laanekasse tilbød i Aarets næstsidste Maaned den stedlige Landboforening 100 Kr. til Hjælp til Udryddelse af Oldenborren og dens Larver, hvis man vilde gjøre noget i denne Retning; dette Tilbud blev modtaget med Begejstring, ikke saa meget for Pengenes Skyld, thi de række ikke langt, men for Sagens. Landboforeningens Bestyrelse skrev da til alle Sogneraadene i Herredet med Forespørgsel, om de vilde støtte Sagen med Penge, og om de vilde sende Repræsentanter til et Landboforeningsmøde, der afholdtes den 3. Januar iaar. Sogneraadene gik næsten alle ind paa at støtte en Forening, der skulde arbejde paa en rationel Ødelæggelse af Oldenborrerne, og der var Tale om, at Sogneraadene vilde yde 25 Øre pr. Td. Hartkorn; den endelige Ordning skulde da ske paa et senere Møde, der skal afholdes af Hads Herreds Landboforenings Bestyrelse i Forening med de forskellige Sogneraads Formænd. Saavidt er man altsaa kommen; det kan gjerne være, at der er dem, der ryste paa Hovedet af de 25 Øre pr. Td. Hartkorn, og mene, at dermed kommer man ikke vidt; men det er dog altid en Begyndelse, og man venter desuden Tilskud fra Amtet og flere Private. Den Energi, der findes i Befolkningen her, er den bedste Borgen for, at der vil komme noget godt ud af

de Arbejder, der allerede ere udførte for at forberede Sagen; man maa haabe, at ret mange af Landets Egne, der ere plagede af de graadige Insekter, ville følge Exemplet her og om muligt gjøre det bedre.

Landmændene heri Egnen kan man i det Hele kalde velstaaende, og maaske som Følge deraf handles her ikke meget med Landejendomme. Jorderne ere for største Delen af fortrinlig Beskaffenhed, og en Td. Land betales med 800 à 1000 Kr. som Gjennemsnitspris. For henved 30 Aar siden fandtes her paa Bøndergaardene 8 à 10 Heste og 6 à 8 Køer; nu derimod er man nær ved at gaa til den modsatte Yderlighed, og her findes Gaarde paa 30 à 40 Tdr. Land med 2 Arbejdsheste og 15 à 20 stærkt fodrede Mejerikøer foruden Opdræt og mange Svin. Her opfodres en Mængde Foderstoffer, men her anvendes kun lidt Kunstgødning.

Her ofres en Del paa Kreaturavl, men her mangler man ganske i sin Almindelighed de allersimpleste Kuudskaber i denne Retning, saa det gaaer meget langsomt med at komme videre, og naar her findes fortrinlige Kreaturer, der se temmelig ensartede ud, saa er Grunden ligefrem den, at man i lange Tider har lagt sig efter jydsk Kvæg og den i samme Tid temmelig ensartede Benyttelse af dette, dog er det muligt, at her findes god Grund til at bygge videre paa.

Fra Hobroegnen. Landmændene her i Egnen skulle ikke roses for det fremskredne Standpunkt, deres Agerbrug indtager, men derimod for Nøjsomhed og Forsynlighed, og da Aaret ikke kan kaldes noget absolut slet, men kun mindre godt, og det følger efter 3 gode Aar, saa er det selvfølgelig, at Landmanden her ikke kan arbejde med økonomiske Vanskeligheder. Der har været rigelig Tilstrømning til Sparekasserne og let Adgang til Penge for dem, der have manglet. — Af Ejendomshandeler har der næppe været saa mange som sædvanlig, og Priserne stille sig omtrent uforandrede. — Her føles stærke Savn i flere Retninger i Landbrugsvirksomheden, som grunde sig paa den

daarlige og træge Sans, som Landmændene her have til at optage de Lærdomme, Videnskaben og det fremskredne Agerbrug tilbyde, og naar hertil kommer den store Ulyst, der næres hos de fleste for at lade Ungdommen lære andet end smaalig Sparsommelighed og Selvinteresse, saa er det at befrygte, at man i lang Tid vil staa tilbage i Landbrugsudvikling for en stor Del af det øvrige Land. Jorderne give ofte et langt mindre Udbytte, end de ellers vilde gjøre, fordi de ikke ere rensede for Ukrud og i det hele mangle Behandling. Kvægbesætningen er mange Gange ordnet uden Plan eller efter en slet Plan, og Produktet saavel af Korn som Kvæg koster som oftest en lille Pris, fordi der ikke er gjort noget for at producere gode Varer.

Fra Vendsyssel. Fedningen er det eneste, der iaar har givet og giver godt Udbytte, og det er meget almindeligt hos dygtige Federe, at hvert Kreatur paa 6 Pd. Kraftfoder og c. $\frac{1}{2}$ Td. Roer har givet c. 50 Kr. pr. Maaned.

Der føles Savn og Mangel paa Dygtighed, Kundskab og Oplysning; thi det maa indrømmes: Interessen er vakt, Lysten til at gjøre noget er der ogsaa; men det er for let ladede Skuder, der pløje Farvandet. — Populære Foredrag vilde kunne udrette meget, naar de bleve holdte ude paa Landet i Sognene, thi det er en Glæde at se, saa gjerne Bonden vil lære og høre, dog helst af Mænd, om hvem han veed, at de praktisk have erfaret, hvad de tale om. — Aalborg Amts Landboforening lader holde 30 à 40 saadanne Foredrag i Kredsen, og de gjøre megen Nytte; men det er Mangel paa passende Kræfter til at indlede dem, der volder Vanskelighed. — For Husdyravlens Forbedring udfolder sig en ikke ringe Virksomhed, saavel fra det Offentliges Side (Landboforeningerne) som fra Private. Der kjøbes aarlig 1 à 2 Hingste til Amtet og 5 à 6 Tyre, ligesom der er stor Efterspørgsel efter virkelig gode Tillægskalve. — Det er kun Landracen, der arbejdes for, heldigvis er Lysten til Kort-horn ikke stor, og dets Indgang her vil aldrig lykkes. Folk have itide faaet Øjnene aabnede for det jyske Kvægs gode

Egenskaber, og med Hesten lade de sig ikke narre anden Gang. — Gaardbosø er under Udtørring. Dræning, Mærgling etc. forceres ikke stærkt; men da der aarlig i det smaa af hver Mand opdyrkes endel Eng, Kjær og Overdrev, er det temmelig store Strækninger, der aarlig lægges til Agermarken, men følges der ikke samtidig en mere intensiv Drift og Brug af Jorden, vil det engang ende med Forskrækkelse, da »Engen, som er Markens Moder« bliver svagere og svagere Aar for Aar og tilsidst vil forsvinde.

Arbejderforholdene ere gode; men Udvandringen til Amerika tager stærkt til, og lærer Landmanden ikke itide at sætte Pris paa de gode Kræfter og lønne dem godt, vil det ikke vare længe, inden vi komme i den Forlegenhed at mangle Arbejdskraft. — Vi skulle lære vore Arbejdere at bestille mere, at arbejde paa amerikansk, saa kunne vi ogsaa lønne dem godt; men — saa maa Arbejdsgiveren først gjøre det selv — hans Exempel vil virke paa hans Underordnede, saasandt som det gamle Ord endnu staaer ved Magt: »Som Herren er, saa ere hans Svende«. Den milde Vinter har givet Anledning til mange Plantningsarbejder, og om Arbejdsløshed har der ikke været Tale.

Fra Thy. Foranstaltningerne til Husdyravlens Forbedring ere de gamle: Dyrskuerne, som ikke give Billedet af nogen virkelig stadig Fremgang. I Foraaret bleve 2 i Randers-Aarhuseggen indkjøbte Aktiehingste udstationerede og love godt, dernæst er der jo Spørgsmaal om Afkommet, naar dette viser sig. Stambog over nogen Besætning føres saavidt mig bekjendt kun paa Rosvang.

Af Grundforbedringer er særlig Dræningen den, der kan vedblive at bruges med synlig Fordel. Vanding er her ringe Lejlighed til og benyttes kun lidt. Et Par større Hede- og Klitarealer er der Tale om at overlade Staten til Træplantning, hvilket var ønskeligt for mange Steders Vedkommende, men Nyttens af Plantning er kun lidt kjendt her paa denne »aabne Strand«. Enkelte havedyrkende Husmænd ere de virksomste.

Kystsikringsarbejder vedblive, men altfor lempe-
lig udførte, saa Havet i Efteraars- og Vinterstormene har ra-
seret saa at sige alt paa de 3 store Høfter nær, som findes ved
Aalum. Flere Huse maa flyttes til Foraaret, deriblandt Ag-
ger Skole.

I Jernbanen, der skal være færdig til 1. April, venter
man at finde et længe savnet Forbindelsesled med den øvrige
Verden; særlig ved Vintertid er der mange, som nødvendig
vove sig ud herfra, ligesom Thy under saadanne Forhold og-
saa sjældent gjæstes af Fremmede, Handelsmænd o. s. v.
naar der er Fare for ikke at kunne slippe herfra igjen.
Maaske kan den bidrage til Ophjælp af Fiskeriet, som burde
drives anderledes intensivt.

Pengeforholdene ere om end ikke virkelig gunstige, saa
dogaaledes, at man paa den anden Side heller ingen videre For-
legenhed mærker. Ejendomshandeler ere faa og Tvangssalg meget
faa, der er nok Tale om almindelig Sælgelyst, men til over-
skruede Priser, saa Handel ikke naaes, vel et Tegn paa, at
Udbyttet er mindre tilfredsstillende, men Tilliden er endnu
tilstede. Og i det daglige Livs almindelige Gang mærker
man ikke Spor af Kniberi. Pynte-, Spise- og Drikkelysten
er i rask Fremgang og Arbejdslysten i en tilsvarende Grad
aftagende; et faktisk Bevis paa gode Kaar! ja, i Øjeblikket
men det vil let kunne tage en Ende med Forskrækkelse.

Fra Mors. Aaret 1881 har været et middelgunstigt
Aar for denne Egns Vedkommende, og vi have al Grund
til at takke og være glade derfor. Tvende væsentlige Fak-
torer have formindsket Aarsudbyttet betydelig, den ene var
Fodertrangen, den anden var Græsmarken; for den første
bærer Landmanden selv Skylden; havde han været lidt mere
fremsynet, mere sparsommelig og eftertænksom, saa havde
det rigelige Forraad af Foder ikke alene været tilstrækkeligt
for Vinteren, men havde kunnet slaa til langt hen paa Somme-
ren, bødet alvorlig paa den knappe Græsernæring og derved
afvendt det store Tab, som Mangelen fremkaldte. Fedekvægs-
holdere og Græsmændene i det Hele fremvise sikkerlig det

daarligste Aarsregnskab, bedre er det for Mejerimændene og bedst for de Faa, der have faaet nogenlunde ordentlig begyndt med Sommerstaldfodring. Fra andre Egne af Landet lyder der stærke Klager over det daarlige Aar, en slig Klage kan ikke finde Gjenklang her, den vilde være aldeles ubeføjet. Ganske vist har Høsten i 1881 en noget mindre Værdi end i Aaret forud, men dog ikke saadan, at det er alvorlig føleligt eller saadan, at det berettiget kan indøve nogen hæmmende Indflydelse paa Landbruget i den nærmeste Fremtid. Nej, de økonomiske Vanskeligheder hæmme ikke Landbruget for de fleste Bedrifters Vedkommende; men en Hæmsko er der desværre alligevel, og den har sin dybe Rod i Ensidighed og i Mangel paa virkelig Energi og Dygtighed. Er der nogen, der særlig trænger til alsidig Uddannelse, da er det tilvisse Landmanden. Det skorter ham ikke saa meget paa Brugen af Kræfterne i Haandens Verden, men det skorter paa frisk og frejdig Aandskraft, paa Evne til at tænke klart, paa Villie til at handle i Overensstemmelse med Nutidens Fordringer.

Vort Agerbrugs Udvikling har i det sidste Aar skredet stille og ubemærket fremad; kun paa et Omraade er det kjendeligt, og det er med Hensyn til Rodfrugtdyrkning, den har vundet Anerkjendelse og fast Fodfæste. Forbedrede Kornsorter m. m. m. troer man, der er noget kunstigt ved, og man har ikke den fulde Tillid dertil.

Vort jydsk Kvæg har ogsaa i det sidste Aar viist, at det kan hævde sin Plads, det gjør stadig Fremgang og Sansen for den jydsk Races Bevarelse og gode Udvikling vinder mere og mere Tilslutning.

Nye Bygninger er der opført mange af i det sidste Aar, det vidner om Velstand, om Erkjendelsen og Betydningen af gode Huse til Kreaturerne og om Lysten til selv at bo sundt og hyggelig.

Fra Viborgeggen. Uagtet Pengeforholdene ere gode og Penge rigelig tilstede, saa er Landmandens Stilling dog meget trykket, naar han ikke er i Besiddelse af Kapital. Arbejdslønningerne holde sig i samme høje Pris; der stil-

les stadig større Fordringer fra den Arbejdsydendes Side, saasom bedre Kost, mindre Arbejde og kortere Arbejdstid. Kommune- og Amsudgifterne stige stadig i en ængstlig Grad og destoværre ofte ved en uøkonomisk Styrelse af Sogne- raadene — jeg kan saaledes nævne, at jeg af min Ejendom, 11 Tdr. Hartkorn, 1847 svarede 30 Rd. = 60 Kr. aarlig, 1881 500 Kr. og endnu er Ejendommen rodet ind i Gjæld.

Landbruget støttes for lidt af Staten. Regjerin- gen, der dog bestaaer mest af Landmænd, kunde vise denne Sag mere Interesse ved at anvende større Beløb til Ager- brugets Fremkomst. Præmierne ere for smaa, de lokale For- eninger have ikke Midler nok til at ophjælpe dette. Præmier fra 4—10 Kr. ere ingen Opmuntringspræmie efter Nutiden. Landmændene savne et Ministerium alene for Handel og Agerbrug; var et saadant oprettet, vilde Sagen drives be- dre frem.

Den ny Husmandskreditforening har stærkt frem- met Hedeparcellers Opdyrkning og Bebyggelse med Huse, men hvorvidt dette er gavnligt for Fremtiden, er meget tvivl- somt; naar Pengene, der ere laante paa Ejendommene, ere opbrugte, og Kapitalen skal forrentes, vil der indtræde andre Forhold.

Fra Hammerum Herred. Der kan egentlig ikke siges, at Landmanden her arbejder med økonomiske Vanske- ligheder; navnlig sidder den ældre Bonde og Gaardmands- standen i Reglen i gunstige Formuesomstændigheder; værre er det maaske for den saakaldte Proprietærstand eller For- pagterne af de større Gaarde, da de have mindre Kapital og større Udgifter at udrede. Dernæst er det ogsaa meget strængt for de meget smaa Avlsbrug, der ejes af begyndende Hede- opdyrkere og Daglejere eller Husmænd; men saalænge Kre- ditten og vort Pengevæsen er i Orden, saalænge gaer det godt nok.

Det, der giver hver Mand her i Egnen Haab og Fortrøst- ning til Fremtiden, er den lette Transport med Jernbanen til Eshjerg af alle Produkter og for Tiden især Svin; men

det, der trykker, er Udførselen af Fedekreaturer mod Syd. Egnen har altid tillagt en betydelig Mængde Kreaturer, som i Reglen udføres i halvfed Tilstand, men skal denne Udførsel standses, vil det se galt ud for Mange.

Der er i de senere Aar skeet stor Forandring og Forbedring med Sædekornet, især med Rug. Den graa Havre lykkes her bedre end den hvide eller gule. Græsmarkerne blive nu langt omhyggeligere og fuldkomnere tilsaade end f. Ex. for 10 Aar siden.

Der er i det sidste Aar anskaffet af private Ejere nogle meget kostbare Hingste, hvortil der var Trang. Ogsaa arbejdes der med kjendelig Virkning paa Svineracernes Forbedring. Udbyttet af Svineholdet har i det forløbne Aar været rigtig godt og lønnende.

Den vigtigste særlige Foranstaltning, som er truffen til Landbrugets Fremme for denne Egn, er den nylig anlagte ca. 2 Mils Mærgelsporbane. Man hører ikke, at der er almindelig Tilfredshed dermed, thi dels har Foretagendet hidtil været generet af nogle Uheld, dels ere de, der nærmest ere henviste til at have Nytte deraf, saa uformuende, at de have Vanskelighed ved at gjøre det kontante Forskud til den ingenlunde billige Mærgel.

Fra Holstebroegnen. I de herværende daarligste og skarpe Egne lide især Brugerne af de mindre Landejendomme under Trykket af, at der er laant mere af Kreditforeningen, end Ejendommene kunne forrente, og Forbudet mod Udførsel af Kvæg til Hertugdømmerne og det knappe Aar paa Fouragen har hragt Priserne paa Opfedningskvæg og især paa smaa Stude ned til det halve af de foregaaende Aars Priser, hvilket igjen haardest rammer Brugerne af de Ejendomme, som ikke egne sig til Mejeri eller Fedning. — Her er ikke solgt saa ganske faa Ejendomme, og de bedste af disse koste tilnærmelsesvis de samme Priser som i de sene- ste Aar, men de daarlige Ejendomme ere vanskelige at faa solgte, og der falbydes mange af disse. — Der er ellers intet særdeles Savn, der hæmmer Udviklingen af Land-

brugsvirksomheden, der er endnu ikke stor Pengemangel, og Arbejdskraften er ingenlunde dyrere eller knappere end forhen; men der er en Ængstelse for, at Egnens Erhverv ved Opfodring af Kvæg vil blive meget formindsket.

Det er efter min Mening heldigt, at Krydsningen med Korthornskvæg efterhaanden aflægges, thi den passer maaske for Jyllands allerbedste Egne, men ikke for denne Egn. — Opdyrkningsarbejder, Grundforbedringer og Bygningsforetagender ere i en glædelig og vedvarende Fremgang, og i den Henseende staa de bedste af Ejendommene her i Hammerum Herred ikke tilbage for nogen anden Del af Landet.

Fra Skjærnegnen. Bedre Kreaturer, navnlig af Federacen, sees flere Steder; de hyppige Oversvømmelser af Engene sidste Høst berøvede Ungkvæget den vante gode Eftergræsning, hvorfor det ikke blev indhundet i Efteraaret i saa god Stand og Væxt som ellers almindelig. Af Heste tillægges i de senere Aar langt flere end tidligere; men de unge Heste bruges for tidlig og gaa ud af Façon. Naar en Følhoppe og en 2aarig Plag skulle gjøre samme Arbejde som tidligere et Par fuldvoxne Heste, maa enten de blive for stærkt medtagne eller Jorden slettere behandlet, saa Fordelen ved Opdrættet ofte bliver mere indbildt end virkelig.

Opdyrkning af Heder, Moser og Kjær fortsættes og svarer god Regning, naar den dertil fornødne Mærgel havs nær og bekvem. Opkastningen deraf var forrige Aar besværlig paa Grund af Regnen.

Udvandringsfeberen har grebet de Unge; de vente i Amerika at finde Guld og grønne Skove og at komme til dér at leve som Herrer og Fruer herhjemme. Lokkefugle komme stadig tilbage, som tale om den høje Arbejds løn, den store Frihed og gode Udsigter til en hurtig Selvstændighed, og de finde almindelig Tiltro, uagtet de som oftest ikke have hjembragt saa meget, at de have noget at rejse tilbage for, og derfor ved Hvervning maa se at skaffe sig fri Tilbage rejse.

Fra Bornholm. Et Savn, her stærkt føles for alle

Samfundsklasser, som ogsaa kommer til at hvile paa Landbo-standen, er, at Bornholm vedblivende bliver saa stedmoderlig behandlet med Hensyn til Kommunikationsmidler. Istedetfor at der overalt nu er Jernbaner og daglige Postforbindelser, er der herfra i Vintermaanederne kun Dampskibsforbindelse med Kjøbenhavn og dette kun 2 Gange ugentlig og derfor kun 2 Gange ugentlig Post, og da det ofte skeer, at Dampskibene forsinkes af Storm eller Taage, bliver Landposten ofte liggende til næste Postdag, uden at der sendes Extrapost; det er derfor ikke saa sjældent at faa Breve en Uge gamle.

Et Savn for Bornholm er det ogsaa, at her ikke udlaanes Fideikommisspenge eller lignende Kapitaler, man er derfor med Hensyn til Prioritetslaan næsten alene henvist til Kreditforeningerne, tidligere mest Kreditforeningen for Grundejere i Østifterne, der ofte tilbyde forholdsvis smaa Laan, men her høres adskillige Klager over Mangel paa Imødekommen imod Laansøgerne fra Direktionens Side, saa at mange nu foretrække at søge Laan fra Kreditkassen for Landejendomme.
